

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Bakalářská práce

Jiří Vlček

Reflexe Severoirského konfliktu v Rudém právu v letech 1970 až 1975

Reflection of the Northern Irish Conflict in Rudé právo from 1970 to 1975

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Anně Michalcové za korektury této práce, dále pak Mgr. Kláře Horákové za psychologické poradenství, a především pak vedoucímu práce PhDr. Ondřeji Vojtěchovskému, PhD. za poskytnuté rady a trpělivost při vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. 8.

.....

Jiří Vlček

Abstrakt

Práce si klade za cíl analyzovat pohled na Severoirský konflikt (The Troubles), který svým čtenářům poskytovalo Rudé právo. Práce vychází z předpokladu, že Rudé právo vyjadřovalo názor Komunistické strany Československa, a tedy pohled KSČ na severoirský konflikt. Práce analyzuje preference Rudého práva, potažmo KSČ, ve prospěch jednotlivých konfliktních stran v Severním Irsku a jaké faktory tyto preference ovlivňovaly. Analyzovány byly články v Rudém právu, které se týkaly dění v Severním Irsku ve zkoumaném období. Pro analýzu jsou klíčové články dopisovatelů a spolupracovníků Rudého práva v zahraničí, jelikož jsou nejobsáhlejší a výrazně se v nich projevují názory autorů. Práce je chronologicky ohraničena roky 1970 až 1975, čímž se soustředí na nejnásilnější období konfliktu.

Klíčová slova: Severní Irsko, Velká Británie, Severoirský konflikt, The Troubles, Rudé právo, Komunistická strana Irska, Komunistická strana Československa.

Abstract

The thesis aims to analyze the perspective on the Northern Irish conflict (The Troubles) presented to its readers by *Rudé právo* (The Red Right), a periodical publication. The research is based on the premise that *Rudé právo* expressed the viewpoint of the Communist Party of Czechoslovakia (KSČ) and thus the KSČ's stance on the Northern Irish conflict. The study examines the preferences of *Rudé právo*, and by extension, the KSČ, towards the various conflicting factions in Northern Ireland, along with the factors influencing these preferences. The analysis focuses on articles published in *Rudé právo* that addressed events in Northern Ireland during the investigated period. Of particular importance for the analysis are contributions from correspondents and associates of *Rudé právo* abroad, as they are the most comprehensive and prominently reflect the authors' opinions. The scope of the study is chronologically delimited to the years 1970 to 1975, thereby concentrating on the most violent phases of the conflict.

Keywords: Northern Ireland, Great Britain, Northern Irish conflict, The Troubles, *Rudé právo*, Communist Party of Ireland, Communist Party of Czechoslovakia.

Úvod.....	8
Analýza.....	9
1. Konflikt v letech 1970 a 1971.....	10
1.1 Uvedení do konfliktu.....	10
1.2 Politická situace v Severním Irsku a vláda ve Stormontu.....	14
1.3 Intervence britské armády.....	16
2. Konflikt v roce 1972.....	21
2.1 Bloody Sunday a eskalace konfliktu.....	21
2.2 Zavedení Direct rule v Severním Irsku.....	24
2.3 První ministr pro Severní Irsko William Whitelaw.....	26
2.4 Další eskalace násilí v Severním Irsku.....	29
2.5 První všeobecné volby.....	32
3. Konflikt v letech 1973 až 1975.....	35
3.1 Pokračování konfliktu v roce 1973.....	36
3.2 Bílá kniha o Severním Irsku.....	38
3.3 Příměří.....	41
Limity.....	47
Závěr.....	48
Seznam použité literatury.....	49

Seznam zkratek

DUP - Democratic DUP – Democratic unionist party

HMS – Her majesty's ship

IRA – Irish republican army

KS – Komunistická strana

KSI – Komunistická strana Irska

KSČ – Komunistická strana Československa

LAW – Loyalist association of workers

NICRA – Northern Ireland Civil Rights Association

NILP – Northern Ireland Labour party

OIRA – Official Irish republican army

PIRA – Provisional Irish republican army

SDLP – Social Democratic Labour Party

UDA – Ulster Defence Association

UUP – Ulster Unionist party

UVF – Ulster Volunteer Force

UWC – Ulster workers council

VUPP – Vanguard unionist progressive party

Úvod

Aby bylo možné pochopit důvody, proč došlo k „the Troubles“, je třeba ustoupit hlouběji do minulosti. Severní Irsko vzniklo roku 1921 rozdělením Irského ostrova na samostatnou Irskou republiku a Severní Irsko, které zůstalo součástí Spojeného Království. Většina obyvatel Ulsteru byli protestanti, jednalo se o anglické a skotské osadníky, kteří byli později souhrnně nazýváni ulsterští Skotové. V zemi ale žilo i vysoké procento katolického či také irského obyvatelstva. Problémy tak vznikaly zejména v pohraničních oblastech a větších městech, jakými byly Londonderry/Derry nebo Belfast. Historii země ovlivňovaly velké sociální problémy, které se vzájemně prolínaly s problémy náboženskými. Hlavně počátek konfliktu je třeba dát za vinu nedostatečné rychlosti, se kterou se v Severním Irsku přijímaly reformy. Redakce Rudého práva však tuto vinu svaluje na celé Spojené království. Od vzniku státu vládl zemi parlament, který sídlil ve Stormontu. Prvními dvěma premiéry se stali James Craig a John Andrews.¹ Nejdéle vládnoucím premiérem byl Lord Brookeborough, který úřad držel v letech 1943 až 1963.

¹ James Craig vládl v letech 1921 až 1940, John Andrews v letech 1940 až 1943.

Analýza

Pro analýzu bylo třeba zjistit, kolik článků týkajících se konfliktu v Severním Irsku vyšlo v Rudém právu. V mnou zkoumaném období let 1970 až 1975 jsem díky vyhledání pojmu „Irsko“ našel 417 článků. Pouze 157 z nich se však týkalo severoirského konfliktu. U zbylých 260 článků byl tématem sport, především pak fotbal, a to v podobě jednoduchých zápisů výsledků zápasů. Pokud se článek týkal Irské republiky, byla v něm nejčastěji popisována cesta Irska do Evropského hospodářského společenství. Těchto 157 článků o „The Troubles“ jsem poté rozdělil do celkem tří kategorií.

První kategorií byly články, jejichž autory byli dopisovatelé Rudého práva. Tato kategorie byla pro mou analýzu nejpřínosnější, jelikož nejenže byly tyto články nejobsáhlejší, dopisovatelé také častěji hodnotili situaci ze svého pohledu.

Do druhé kategorie článků jsem zařadil rubriku Rudého práva, která se jmenovala „24 Hodin v zahraničí“. Tato kategorie byla pro mou analýzu zajímavá, jelikož se zde nejčastěji objevovaly články, které se věnovaly „pozitivním“ politickým změnám v Severním Irsku.

Třetí a nejčastější kategorií článků byly články od Československé tiskové kanceláře. Tyto články byly v naprosté většině prosté zprávy o dění v Severním Irsku a jen občas se v nich nacházely informace, které bylo nutné konfrontovat. Je také nutné porozumět jednotlivým stranám konfliktu. Tyto strany mívají mnohdy více názvů. Těmi nejdůležitějšími jsou „katolíci“ a „republikáni“ na straně jedné a „protestanté“ a „unionisté“ na straně druhé. V naprosté většině případů jsou si tyto dvojice rovny. Dopisovatelé jsou, jak bylo napsáno výše, nejdůležitějšími zdroji pro analýzu práce. Těmito spolupracovníky, jejichž texty jsem analyzoval, byli Zdeněk Kropáč, Dušan Rovenský, M. Rais, Bedřich Zagar, Zdeněk Porybný, Jan Kovařík a Oldřich Vejvoda. Ve většině případů o nich však nelze zjistit mnoho informací.

1. Konflikt v letech 1970 a 1971

První kapitola této práce se zabývá roky 1970 a 1971, ve kterých probíhal konflikt v Severním Irsku. Počátek konfliktu bychom mohli zařadit již do roku 1968. V témže roce bouřily „revoluce“ po celé Evropě a ani Irsko nebylo výjimkou. Samozřejmě bylo třeba do konfliktu uvést i čtenáře Rudého práva. Právě těmito články bych se chtěl zpočátku své práce zabývat. Velkým problémem byla nezaměstnanost, která v Severním Irsku v roce 1968 dosahoval 7,8 %.² Druhým významným problémem byl nedostatek ubytování, především proti tomuto problému byly organizovány pochody NICRA.³ Za počátek nepokojů v Severním Irsku se obecně považuje „pochod za občanská práva“, který proběhl 5. října roku 1968 v Derry.⁴ V průběhu léta roku 1969 se stupňují protesty a nepokoje na obou stranách severoirského obyvatelstva.⁵ V reakci na tyto skutečnosti je do Severního Irsku vyslána britská armáda.⁶ Hned v lednu roku 1970 došlo k rozdělení Irské republikánské armády na její Oficiální a Prozatímní část.⁷

1.1 Uvedení do konfliktu

V této podkapitole jsou analyzovány články, s pomocí kterých Rudé právo informovalo své čtenáře o historii „The Troubles“. Na úvod je důležité vysvětlit, jakou roli měly v Severním Irsku bezpečnostní složky. Hlavně zpočátku konfliktu nezvládala vláda ve Stormontu situaci a dala až příliš prostoru jednotkám B-specials a Royal Ulster Constabulary. Tyto jednotky se až příliš často střetávaly s katolickým obyvatelstvem a brzy tak byl „zaveden“ systém „oko za oko, zub za zub“, zachránit mohla vládu pouze intervence britské armády.⁸ Když později došlo k intervenci, byla armáda katolíky přijímána pozitivně, jako někdo, kdo je zachránil před ozbrojenými složkami státu. Samotné složky B-specials byly

² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 2.

³ Tamtéž s. 3.

⁴ Tamtéž s. 4 a 5.

⁵ Tamtéž s. 17 a 18.

⁶ Tamtéž s. 19.

⁷ Tamtéž s. 25.

⁸ FARELL, Michael, *Northern Ireland: The Orange state*, s. 263

později zrušeny.⁹ V průběhu roku 1970 v dubnu téhož roku pak bývalé jednotky „B-specials“ nahradil nově vzniknuvší policejně-vojenský Ulster Defence Regiment.¹⁰ Ve stejném měsíci došlo také k vytvoření „střední“ politické strany, tedy Alliance party.¹¹

První analyzovaný článek je nadepsaný „Komunisté na Severu a Jihu Irska sjednoceni“.¹² Autorem tohoto článku je dopisovatel Rudého práva Dušan Rovenský.¹³ Pro většinu dopisovatelů Rudého práva je stěžejním tématem severoirského konfliktu irské dělnické hnutí, což nám dokazuje i tento článek. V tomto článku se nachází vícero věcí, které hodlám zkoumat a kterým hodlám oponovat. Jedná se především o větu „Irové jsou jediným národem a hranice, které je rozdělují na sever i na jih, jim byly vnuceny“¹⁴. Právě slovo „vnuceny“ je dle mého názoru zavádějící, jelikož mnoho obyvatel Irského ostrova bylo se společným soužitím nespokojeno. Rozdělení ostrova roku 1921 bylo snahou britské vlády o zmírnění krvavých bojů, které měly v oblastech dnešního Severního Irska výrazné náboženské podněty.¹⁵

Dne 11. února roku 1971 se Dušan Rovenský v článku „Neklidné Irsko“ vyjadřuje ke konfliktu v Severním Irsku.¹⁶ Autor se zde snaží přiblížit původ celého konfliktu a věnuje se také historii Irské republikánské armády. V článku je kladen neúměrný důraz na Irskou komunistickou stranu, která zdůrazňuje mírové řešení konfliktu a také důležitost oproštění se od dělení společnosti podle náboženství. Pokud bych zde měl obhájit termín „neúměrný“, lze se podívat na již dříve zmíněné pokusy Terence O’Neilla o reformu apartheidního systému v Severním Irsku. On ani jeho plány však v Rudém právu citovány nejsou, jedná se přitom i ve spojení s jím založenou Alliance party o výraznější politický subjekt. Budu-li pokračovat v kritice článku z hlediska politiky, je možné podívat se na již zmíněné nerozlišování mezi jednotlivými unionistickými politickými subjekty.

⁹ FARELL, Michael, *Northern Ireland: The Orange state*, s. 266

¹⁰ BEW, Paul, GILLESPIE, Gordon, *Northern Ireland a chronology of the Troubles*. s. 26

¹¹ Tamtéž s. 26

¹² ROVENSKÝ, Dušan. Komunisté na severu a jihu Irska sjednoceni. *Rudé právo*, 16. 3. 1970, s. 3

¹³ Osoba Dušana Rovenského jakožto autora se v Rudém právu v tomto roce objevuje poměrně často. V této souvislosti je zde především jako vedoucí pobočky Československé tiskové kanceláře v Londýně v letech 1966 až 1970. Právě tento redaktor, který si prošel armádou a aparátem ÚV KSČ, přináší v těchto letech mnoho zpráv přímo z místa dění.

¹⁴ ROVENSKÝ, Dušan. Komunisté na severu a jihu Irska sjednoceni. *Rudé právo*, 16. 3. 1970, s. 3

¹⁵ DOLÍNKOVÁ, Kateřina. *Příčiny a důsledky rozdělení Irského ostrova*, s. 35.

¹⁶ ROVENSKÝ, Dušan. Neklidné Irsko. *Rudé právo*, 11.2.1971, s. 7

Odkazují se především na první větu textu: „... nespokojenost obyvatelstva s politikou unionistické vlády v Severním Irsku, která je u moci už přes padesát let a vytrvale odmítá uskutečnit reformy a odstranit náboženskou diskriminaci“, kde se nacházejí hned dvě nepřesnosti. Je pravdou, že vláda ve Stormontu byla již od vzniku Severního Irsku vždycky jen unionistická. Skládala se ale vždy z různých subjektů, tedy unionistů, kteří si nebyli tak názorově blízcí. Navíc není pravdou, že by vláda přímo odmítala pokusy o reformu. Například proreformní premiéři Terence O'Neill a jeho nástupce James Chichester-Clark se o ně již pokoušeli.

V roce 1970 napsal Dušan Rovenský další zprávy o dění v Severním Irsku. V textu nazvaném „Dusné belfastské jaro“ se autor zaměřil na popis situace ve městech Belfast a Londonderry a také na rozkol v unionistické straně.¹⁷ Kromě děsivých popisů situace v těchto městech je kladen důraz také na snahu pokrokových organizací a „především Irské komunistické strany“ o deeskalaci napjaté situace.¹⁸ Snahu jako takovou nelze rozporovat, na této zprávě je však zavádějící to, jaká váha je těmto organizacím přisuzována, zde mluvím především o dosahu Komunistické strany Irsku. Jelikož se jedná o politickou stranu, lze se na její dopad podívat do výsledků voleb. V Severním Irsku komunistická strana ve všeobecných volbách roku 1970 nekandidovala.¹⁹ Stejný scénář lze vidět i ve volbách z roku 1974, i zde Irská komunistická strana chybí.²⁰ Jednalo se však o stranu společnou pro Irský ostrov, z toho důvodu se lze podívat i na volby v Irské republice roku 1973. Zde lze vyčíst, že strana získala celkem 466 hlasů z 1 783 604 možných.²¹ Tedy ani zde se nejednalo o výrazný dosah. Toto tvrzení potvrzuje i fakt, že v knize popisující mimo jiné i politickou situaci v Severním Irsku se o Irské komunistické straně nepíše.²² Je tomu tak i přesto, že jsou zde zmíněny strany jako Ulsterská demokratická strana, která ve volbách získala 2,22 % hlasů.²³

¹⁷ ROVENSKÝ, Dušan. Dusné belfastské jaro. *Rudé právo*, 8. 4. 1970, s. 7

¹⁸ Tamtéž s. 7.

¹⁹ WALKER, Brian Mercer. *Parliamentary Election Results in Ireland, 1918–1992*, s. 28.

²⁰ Tamtéž s. 29–30.

²¹ NOHLEN, Dieter a Philip STÖVER. *Elections in Europe: A Data Handbook*. s. 1009–1017

²² STRMISKA, Maxmilián. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*, s. 123.

²³ Tamtéž s. 124.

Nabízí se zde otázka, proč neměla Irská komunistická strana v severoirské politice výraznější postavení. Nejvýraznějším faktorem je podle mého názoru sdílení stejných cílů a také voličské základny s nejvýznamnějšími politickými stranami. Obě strany politického spektra Severního Irsku, tedy protestantsko-unionistická a katolicko-nacionalistická, se výrazně věnovaly sociální politice. Snaha snížit míru nezaměstnanosti a zajistit dostupné bydlení, což bylo mimo jiné důležitým tématem v Irské komunistické straně, se projevovala především na katolické straně. Je tomu tak hlavně proto, že právě katolickou minoritu sužoval tento problém mnohem výrazněji než protestanty. Politické subjekty jako Sociálně demokratická a dělnická strana nebo Sinn Féin a především později se odtrhnoucí oficiální Sinn Féin též zvaná Dělnická strana se o řešení této politiky staraly. Komunistická strana Irsku rovněž hlásala konec dělení společnosti podle nábožensko-politických linií. Avšak i zde existovala alternativa. O reformu tohoto systému se snažila už Ulsterská unionistická strana pod vedením Terence O’Neilla, který odmítal „apartheid“ a po odchodu z UUP se o reformy snažil se svou stranou Alliance party.²⁴ Později se přidala i další výrazná strana Koalice severoirských žen, která se rovněž stavěla do pozice jakéhosi středu.²⁵

Další článek, který popisuje situaci v Severním Irsku je nazván „Irský sud prachu“ a je ze dne 1. července 1970.²⁶ V článku se autor Dušan Rovenský zmiňuje například o „nenáviděné armádě“ nebo o „stále se zostřující situaci“. Toto tvrzení je ale nutné rozporovat, jak jsem již ukázal výše, zvláště v počátku konfliktu byla armáda vnímána pozitivně. Dále se zde se ukazuje problém s terminologií, kterou používá autor a vlastně i celá redakce Rudého práva. Obě soupeřící strany, tedy jak protestanti, tak katolíci jsou v článcích a zprávách nazýváni „extremisty“. To pro čtenáře v důsledku vytváří zmatek v tom, o jaké skupině se právě hovoří. Tato terminologie dle mého názoru pramení ze snahy oddělit od sebe katolické obyvatelstvo a bojující katolíky, a to i přes to, že se tyto skupiny často prolínaly. Redakce Rudého práva zastává ve svých zprávách postoj, který straní republikánské straně konfliktu, ve většině případů se ale jedná o snahu zaútočit na „imperialismus“ Velké Británie. Díky tomu, že jsou v článcích tyto

²⁴ HENNESSEY, Thomas. *A history of Northern Ireland: [1920–1996]* s. 122.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ ROVENSKÝ, Dušan. Irský sud prachu. *Rudé právo*. 1. 7. 1970, s. 7.

dvě skupiny odděleny, se alespoň tímto označením může redakce distancovat od teroristických činů katolických organizací, pokud je tedy zmíní. V případě protestantského obyvatelstva toto dělení není tak patrné a všichni jsou označováni stejně, ovšem opět jako „extremisté“. Příkladem těchto zmatení mohou být i další články, například v článku „Severní Irsko na pokraji chaosu“ se objevuje tato chybná terminologie.²⁷ Obě soupeřící strany jsou zde totiž označeny jako „extremisté“. Kvůli tomuto problému se čtenář ztrácí v tom, koho má vlastně autor článku na mysli. Ten samý problém lze vidět v článku „Bouřlivý Belfast“, kde se píše, že „extremistické skupiny použily při srážce s armádou také kulometů a zapálily vojenská a civilní motorová vozidla“.²⁸ Z tohoto popisu se jeví, že extremisty jsou zde myšleni katolíci, ne-li přímo Irská republikánská armáda. Pro někoho, kdo se ale v této problematice moc neorientuje, se tato informace může jevit jako nejednoznačná. Vrátime-li se zpět k článku z 1. července, pak zde lze postupně vyčíst, že některé zbraně jsou pašovány z Irské republiky, či dokonce od tamějších tajných služeb.

1.2 Politická situace v Severním Irsku a vláda ve Stormontu

V červnu roku 1970 se vlády ve Spojeném království ujímá Konzervativní strana.²⁹ Od konce vlády Lorda Brookeborougha se v Severním Irsku často střídali muži na premiérských postech. „Osvíceného“ premiéra Terence O’Neilla nahradil na tomto postu James Chichester-Clark. Jeho cílem bylo prosadit reformy plánované jeho předchůdcem. Vzhledem k faktu, že se jednalo především o ekonomické a sociální reformy s cílem smazat rozdíly mezi katolickým a protestantským obyvatelstvem, nebyly tyto reformy všeobecně přijímány.³⁰ I on tak brzy čelil kritice části členů Ulsterské unionistické strany. Částečně i proto, že se svou politikou snažil integrovat katolíky do řad unionistů. V březnu roku 1971 rezignuje James Chichester-Clark na pozici premiéra Severního Irsku.³¹ Důvodem jeho rezignace byla nedostatečná vojenská pomoc ze strany britské vlády.³² Jeho

²⁷ ČTK. Severní Irsko na pokraji chaosu, *Rudé právo*, 30. 6. 1970, s. 1 a 7.

²⁸ ČTK. Bouřlivý Belfast, *Rudé právo*, 19. 1. 1971, s. 1.

²⁹ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 27

³⁰ HENNESSEY, Thomas. *A history of Northern Ireland: [1920–1996]*, s. 122.

³¹ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 34

³² Vláda slíbila poslat pouze tisíc tři sta vojáků.

nástupcem se stal Brian Faulkner. Jeho pozdější snaha zapojit minoritní strany do vlády v Severním Irsku zůstala nevyslyšena.³³

Vládní problémy Severního Irska, zmíněné výše, jsou popisovány i v Rudém právu.³⁴ Jedná se však o nepřesný popis. Podle Československé tiskové kanceláře premiéra nejvíce kritizuje Ian Paisley, který vede pravicově-extremistické křídlo unionistické strany. Ian Paisley premiéra kritizoval, jednal tak ale jako představitel Demokratické unionistické strany.³⁵ Ač byli oba muži členy stejné vlády, nepůsobili spolu v jedné straně. Zpráva však obě strany spojuje. Je otázkou, zda se jedná o chybu, či záměr. Šlo-li o záměr, lze ho pravděpodobně odůvodnit jako snahu redaktorů vykreslit UUP jako extremističtější, než skutečně byla. Reformy plánované O’Neillem a provedené Chichester-Clarkem by daly více prostoru katolické části obyvatelstva podílet se na politickém životě. Tento fakt ale v článku zmíněn není.

Dne 11. srpna roku 1970 byli zabiti dva policisté z britské Royal Ulster Constabulary. Jednalo se o první smrt policistů, kterou zavinily republikánské jednotky. První policista, který během konfliktu zemřel, byl zabit unionistickou Ulster Volunteer Force. Zpráva o smrti policistů se dostala do Rudého práva.³⁶ Bomba byla v autě nastražena příslušníky IRA pod vedením Séana mac Stíofáina. Podezřívána byla oprávněně republikánská strana konfliktu. Autor článku však píše i o tom, že se možná jednalo o provokační akci, kterou mohli mít na svědomí unionisté. Tuto představu by mělo sdílet i několik pozorovatelů. Blíže přiblížení však nejsou. Provokační akce by měla Williamu Craigovi pomoci k tomu, aby se ujal vlády. Na snahu Rudého práva zprostit IRA viny nad atentátem navazuje článek z 18. srpna.³⁷ Je zde opět zpochybněn většinový názor, že za atentátem skutečně stála IRA, což je dokázáno především ve větě „podle názoru některých pozorovatelů pocházeli původci incidentu z jižního Irska“³⁸. Stejná věta ukazuje i další zajímavý prvek. Jedná se konkrétně o slovo „incident“, kterým byl tento atentát nazván. Označení „incident“ místo „atentát“ má podle mého názoru za cíl

³³ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 35.

³⁴ ČTK. Unionističtí extrémisté usilují o změnu vlády, *Rudé právo*, 12. 8. 1970, s. 7.

³⁵ STRMISKA, Maxmilián. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko* s. 119

³⁶ ČTK. Armáda proti demonstrantům, *Rudé právo*, 14.8.1970, s. 7.

³⁷ ČTK. Zátarasý na silnicích do Irska, *Rudé právo*, 18. 8. 1970, s. 7.

³⁸ Tamtéž

snížit vážnost tohoto činu. Toto označení podporuje mou tezi o tom, že se Rudé právo stavělo na protibritskou, tedy republikánskou, stranu, a násilné činy IRA tak výrazně zlehčovalo.

Článek „Bouřlivý Belfast“ z 19. ledna ukazuje výše zmíněný prvek.³⁹ Nacházejí se zde znovu „extremistické skupiny“, které se střetly s armádou. Ozbrojené srážky proběhly v Belfastu a Londonderry mezi katolíky a britskými ozbrojenými složkami. V Rudém právu ale není zmíněno, že se jednalo o katolíky. Opět zde tedy narážíme na snahu odpoutat od sebe násilné akce a katolické obyvatelstvo, ke kterému mělo Rudé právo sympatie.

1.3 Intervence britské armády

Formálně byla armáda v Severním Irsku přítomna již od roku 1969.⁴⁰ Za pomyslný začátek výraznějšího zapojení armády do dění v Severním Irsku bychom mohli považovat Operaci Demetrius, ke které se redakce Rudého práva později také vyjádří. Srpen roku 1971 znamenal i začátek takzvaných „internments“, tedy vězení pro příslušníky polovojenských organizací, nejčastěji IRA.⁴¹ Během tohoto měsíce bylo Severní Irsko na pokraji občanské války, například v belfastské čtvrti Ardoyne zapálili protestanti 200 domů, ze kterých byli vykázáni. Učinili tak proto, aby se tyto domy nedostali ke katolickým obyvatelům.⁴² Výsledkem těchto násilností bylo dva tisíce protestantů a sedm tisíc katolíků bez domova.⁴³

Článek ze dne 26. srpna „Plameny vzpoury nad Ulsterem“ pro čtenáře představuje nového jmenovaného autora písíciho o severoirských událostech.⁴⁴ V tomto příspěvku se autor M. Rais⁴⁵ věnuje především původu severoirských

³⁹ ČTK. Bouřlivý Belfast, *Rudé právo*, 19. 1. 1971, s. 1.

⁴⁰ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 19

⁴¹ Tamtéž s. 37

⁴² Tamtéž

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ RAIS, M. Plameny vzpoury na Ulsterem, *Rudé právo*, 26. 8. 1971, s. 7.

⁴⁵ Tento autor se v mnou zkoumaném období let 1970 až 1975 v Rudém právu objevuje jen třikrát a pouze jednou se vyjadřoval ke konfliktu v Severním Irsku. Jistou anomálií je pak to, že se v ani jednom článku nezmiňuje jeho křestní jméno. Ani při hlubším bádání se mi nepodařilo nalézt jakékoliv konkrétní informace o jeho osobě, je tedy na místě domnívat se, že se jedná o jakýsi pseudonym.

nepokojů. Autor se v článku dotýká aktu rozdělení Irska. Zde se dopouští chybné interpretace celého aktu. Není totiž pravdou, že Velká Británie odtrhla 6 hrabství, tedy budoucí Severní Irsko od již existující Irské republiky. Ta sice již neoficiálně existovala jako jakýsi cíl Sinn Féin, reálnou pozici na mezinárodní scéně však ještě neměla. Jak již bylo řečeno, celá situace proběhla jinak, podpisem Government of Ireland act 1920 vznikla de facto Irska dvě, nazvaná Jižní a Severní Irsko. Navíc na vznik Severního Irska měli větší vliv jeho obyvatelé, kteří chtěli především zabránit případné sjednocené Irské republice.⁴⁶ Tuto snahu udržet si spojení s Velkou Británií lze vidět i na tom faktu, že se nesnažili o vytvoření Ulsteru v jeho historických hranicích. Ulster byl rozdělen na devět hrabství, přičemž tři z nich, Donegal, Cavan a Monaghan, připadla Irské republice.

Dopisovatel Dušan Rovenský přináší dne 22. září zprávu nazvanou „Belfastská ghetta“.⁴⁷ Na úvod autor popisuje současnou situaci v Severním Irsku. Opět se zde ale ukazuje nejednotnost v pohledu na příčiny úmrtí. V případě bombových útoků Irské republikánské armády je zde pouze popsáno, že se jedná o pumové útoky. V případě akcí protestantů jsou tyto aktéři ihned označeni jako pravicoví extremisté. Další zprávou je stěhování osmi tisíců protestantů ze smíšených čtvrtí v severoirských městech. Tito lidé měli údajně dostat tajné pokyny, aby se odstěhovali. Má se jednat o cílené rozdělování dělnické třídy tak, aby se nemohli sjednotit a bojovat o občanská práva. Hlavním nepřítelem je zde unionistická buržoazie, která brání demokratickým reformám. Lze ale předpokládat, že byla tato migrace způsobena spíše neklidnou situací v oblasti.

Na konci září roku 1971 se uskutečnila schůzka premiérů Velké Británie, Severního Irska a Irské republiky. Této události jsou věnovány dva články Rudého práva.^{48;49} V tom pozdějším, nazvaném „Uminěný Heath“, je zmíněn postoj Edwarda Heatha k zanechání britské armády v Severním Irsku. Konkrétně říká, že „... kdyby britská armáda stažena byla stažena, vypukla by v provincii občanská válka.“.

⁴⁶ MURPHY, Richard. Walter Long and the Making of the Government of Ireland Act 1919–20, *Irish Historical Studies*, s. 86.

⁴⁷ ROVENSKÝ, Dušan. Belfastská ghetta, *Rudé právo*, 22. 9. 1971, s. 6.

⁴⁸ ČTK. Uminěný Heath, *Rudé právo*, 27. 9. 1971, s. 3.

⁴⁹ ČTK. Tři premiéři o Ulsteru, *Rudé právo*, 28. 9. 1971, s. 7.

Vojenskou situaci v Severním Irsku přibližuje svým článkem Dušan Rovenský.⁵⁰ Dle jeho slov se v Severním Irsku nejedná o obranu misi, ale o politicko-vojenskou akci, jejíž provedení zajišťuje 12,5 tisíc britských vojáků. Autor se taktéž dotýká masivní akce britských ozbrojených složek s cílem pozatýkat osoby spojené s činností IRA. Tato akce vešla později do dějiny jako „Operace Demetrius“, během této operace se ozbrojené složky pokusily o zatčení 452 osob, podařilo se zatknout 342 osob především z Oficiálního křídla IRA, později bylo propuštěno 105 z nich.⁵¹ Během celé operace, která trvala od 9. do 11. srpna, zemřelo celkem 24 osob.⁵² Celkem 21 osob zemřelo přímo během operace a 3 další osoby na následky svých zranění v průběhu srpna. Autor článku v Rudém právu ale uvádí, že je nepravděpodobné, že by zemřelo pouze 30 lidí, argumentem pro toto tvrzení má být fakt, že se bojovalo o každé poschodí a každý byt. Již číslo 30 je výrazný nadpočet a je zde patrný zájem autora ukázat situaci jako ještě horší, než ve skutečnosti byla. Dále autor uvádí počty britských vojáků, počty pumových útoků Irské republikánské armády a také snahu vlády navýšit počet členů pluku pro obranu Ulsteru na 6 000. Zmíněn je zde i stav Ulsterského obraného pluku. U něj byl podle autora zvýšen vrchní věkový limit pro přijetí ze 40 let na 50, a to kvůli tomu, že militantní unionisté jsou ve střední a vyšší věkové kategorii. Již od vzniku pluku byl ale věkový limit nastaven, bez budoucí změny, na nejnižší hranici 18 let a nejvyšší hranici 55 let.⁵³ Autora taktéž znepokojuje, že se ozbrojené složky Velké Británie připravují na protipartyzánský styl boje a na boj proti vnitřnímu nepříteli. Dle mého názoru je ale toto rozhodnutí obhajitelné. Jak katolické, tak i protestantské polovojenské organizace se vyznačovaly výrazným teroristickým, partyzánským nebo dokonce gangovým chováním. Ve snaze zachovat klid v zemi je tedy příprava na boj s polovojenskými útvary dle mého názoru logická.

K téma Troubles přispívá nový dopisovatel Zdeněk Kropáč.⁵⁴ Tento muž v roce 1969 působil jako zástupce šéfredaktora Televizních novin Československé televize.⁵⁵ Není však jasné, jak se tento muž dostal k tématu severoirského

⁵⁰ ROVENSKÝ, Dušan. Vojenská operace Ulster, *Rudé právo*, 29. 9. 1971, s. 6.

⁵¹ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 36

⁵² SUTTON, Malcolm, An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1971, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*.

⁵³ RYDER, Chris. *The Ulster Defence Regiment: An Instrument of Peace?*, s. 37.

⁵⁴ KROPÁČ, Zdeněk. Země, o které se mluví; Severní Irsko, zvané Ulster. *Rudé právo*, 13. 10. 1971, s. 6.

⁵⁵ PODEPSANÍ. Slovo do vlastních řad, *Rudé právo*, 17. 5. 1969. s. 2.

konfliktu. Autor v článku popisuje počátek celého konfliktu a vstupuje hluboko do historie regionu ve snaze přiblížit čtenáři jádro problému. Zmíněn je zde katastrofický irský hladomor. Z něj ovšem nelze vinit pouze britskou vládu, především se jednalo o hladomor, který měl „přírodní“ původ, tedy plíseň brambor. Samozřejmě se nejednalo o jedinou příčinu hladomoru, na vině byla řada dalších faktorů, které společně vyústily v tuto tragédii.⁵⁶

Dále bych se rád bych zabýval odpovědí dopisovatele Dušana Rovenského na jeden z dotazů čtenáře. V článku „Příčina krize v Ulsteru“ se čtenář ptá, zda je příčina konfliktu náboženská, zda je konflikt nebezpečný a jaké jsou jeho příčiny.⁵⁷ Zpočátku autor kritizuje britská média, která konflikt nepopisují celý a označují ho za náboženský. Dle autora se jedná o ekonomický, ideologický a historický konflikt. Je pravdou, že v rámci ekonomických, sociálních a politických příležitostí obyvatelstva Severního Irska na tom katolíci byli výrazně hůře než protestanté. Je ale potřeba si uvědomit, čím byl tento fakt způsoben. Bylo to právě náboženství, které se stalo hlavním vymežujícím prvkem mezi obyvateli. Katolíci nemohli získat práci v protestantské továrně právě kvůli svému vyznání. Až později se z problému náboženství stal problém ekonomicko-sociální. Dalšími tématy, kterému se Rovenský věnuje, je historie příčiny krize, zde mimo jiné cituje Karla Marxe: „Karl Marx napsal, že anglický lid nemůže být svobodný, dokud bude zotročovat Irsko. Britský imperialismus prokázal neschopnost řešit konflikt.“ Je zajímavé, že názor Karla Marxe týkající se Irska byl v prosinci roku 1971 zmíněn již o den dříve. Jednalo se o článek „Karl Marx and the Irish“, který vyšel 1. prosince 1971 v *The New York Times*.⁵⁸ Zde je Karel Marx citován ze dvou svých dopisů, první část je z dopisu Bedřichu Engelsovi z 2. listopadu 1867, druhá část není citována, z dalšího výzkumu ale vyplývá, že se znovu jedná o dopis Bedřichu Engelsovi, tentokrát ale z 11. prosince 1879. Přesná citace vypadá takto: „I used to think the separation of Ireland from England impossible. I now think it is inevitable.“⁵⁹ Marx také napsal: „The English working class will never accomplish anything until it has got rid of Ireland ... English reaction in England

⁵⁶ BRANTLINGER, Patrick. *The Famine. Victorian Literature and Culture*, s. 194.

⁵⁷ ROVENSKÝ, Dušan. Příčiny krize v Ulsteru. *Rudé právo*, 2. 12. 1971, s. 6.

⁵⁸ SULZBERGER, C. L. Karl Marx and the Irish. *The New York Times*. 1971, 1. 12. 1971, s. 47

⁵⁹ „Dříve jsem si myslel, že oddělení Irska od Anglie je nemožné. Nyní si myslím, že je nevyhnutelné.“

had its roots ... in the subjugation of Ireland."⁶⁰. Obzvlášť druhá část citace je dle mého názoru podobná s tou, kterou nabídlo Rudé právo. V případě, že se skutečně jedná o výrok převzatý z The New York Times, je vcelku jasné, proč toto zahraniční periodikum nebylo v Rudém právu citováno. Další zajímavostí je však zpráva, která v The New York Times vyšla pod stejným nadpisem. Tato zpráva se zabývá zbraněmi, které byly při své cestě z Československa do Ulsteru zabaveny. Zpráva se logicky do Rudého práva nedostala. Předpoklad, že je zpráva převzata, je dle mého názoru podpořen i tím, že jsem se s citací Karla Marxe setkal při svém zkoumání Rudého práva jen ojedinele. Data, kdy oba články vyšly, se liší pouze o jeden den, což poukazuje na předpoklad, že byl tento článek do Rudého práva přejat.

⁶⁰ „Anglická dělnická třída nikdy ničeho nedosáhne, dokud se nezbaví Irska ... Anglická reakce v Anglii měla své kořeny ... v podmanění Irska.“

2. Konflikt v roce 1972

Druhá kapitola práce se zabývá pouze rokem 1972. Rok 1972 je významný eskalací celého konfliktu, největším případem je bezesporu „Bloody Sunday“. Počtem článků, které v tomto roce v Rudé právu vyšly, je tento rok srovnatelný s dvěma předchozími lety a třemi následujícími. Právě touto událostí lze započít výčet významných zpráv ze Severního Irsku z roku 1972. Během roku 1972 došlo k nejvíce úmrtí v Severním Irsku v mnou zkoumaném období.^{61;62}

2.1 Bloody Sunday a eskalace konfliktu

Dne 30. ledna se v Londonderry konalo setkání za lidská práva, to bylo následně přerušeno britskými vojáky.⁶³ Příslušníci výsadkářů britské armády v tento den usmrtili 13 osob. Tento akt postavil severoirské katolíky do přímého odporu vůči britské armádě. K odvetným akcím došlo i v Irské republice, kde byla vypálena britská ambasáda. Tyto události z konce ledna také de facto ukončily působení severoirského parlamentu, kterých v očích britské vlády situaci nezvládl.⁶⁴

Autorem prvního článku roku 1972 „Stín Londonderry nad Británií“ je spolupracovník Rudého práva Bedřich Zagar.⁶⁵ Autor se zpočátku textu věnuje jedné z nejvýraznějších událostí severoirského konfliktu z neděle 30. ledna, která později vejde do historie jako Bloody Sunday. Dle autora násilné činy v Severním Irsku eskalovalo zavedení zákona o zvláštních pravomocích. Je ale otázkou, jaký zákon má Bedřich Zagar přesně na mysli, jelikož v textu mluví o dvouletém období, během kterého se konflikt eskaluje. Zákon o zvláštních pravomocích, tedy „special powers act“, byl ale zaveden v dubnu 1922, tedy před téměř padesáti lety. Pravdou je, že od roku 1971 byl zákon po delší době znovu využit. Následně je ve zprávě citován reportér Tony Fray, který tuto tragédii popisuje. Při snaze ověřit si,

⁶¹ V roce 1972 zemřelo 470 osob. Pro srovnání v roce 1970 zemřelo 25 osob, v roce 1971 174 osob, v roce 1973 252 osob, v roce 1974 220 osob a v roce 1975 247 osob.

⁶² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 57

⁶³ Tamtéž s. 44

⁶⁴ Tamtéž s. 46

⁶⁵ ZAGAR, Bedřich. Stín Londonderry nad Británií, *Rudé právo*, 2. 2. 1972, s. 1 a 7.

zda je citace přesná, jsem ale narazil na problém. Reportéra Tonyho Fraye nelze nikde dohledat. Nedaří se najít ani další citovanou osobu, Margaret Doberty.

Bloody Sunday si v Rudém právu vysloužila i reakci ze strany Irské republiky.⁶⁶ Československá tisková kancelář popisuje, že se nedělní tragédie v Londonderry všeobecně začíná označovat jako „britský My lai“. Samotný masakr v My lai se odehrál 16. dubna 1968 během války ve Vietnamu, při kterém američtí vojáci zavraždili vyšší desítky civilistů.⁶⁷ Pokud se však někdo pokusí najít Bloody Sunday pod heslem „britský My lai“, nalezne místo toho masakr z Batang Kali z 12. prosince roku 1948, který provedla „Skotská garda“ v Malajsii.⁶⁸ Jedná se tedy s největší pravděpodobností o snahu propojit Bloody Sunday s jinými chybami „západu“. Dle mého názoru je Bloody Sunday samostatnou tragédií a není třeba jej spojovat s jinými tragédiemi. Pokud však Rudé právo spojí Bloody Sunday s masakrem v My lai, lze lépe ukázat na chyby „imperialismu“. V článku je také citován lékař R. MacLean, který byl přítomen pitvám a zjistil, že čtyři osoby byly zastřeleny do zad a tři osoby do boku, což má znamenat, že byly zastřeleny při útěku. Lékař spojený s Bloody Sunday a také s katolickým hnutím se ale jmenoval Raymond McClean. Pravděpodobně se jedná jen o chybu přepisu. Je to však již další nepřesnost, které se redakce Rudého práva v popisu severoirského konfliktu dopustila. Článek se dále věnuje reakci v Irské republice a také v Severním Irsku. V této části se také popisuje, jak byly do budovy britského velvyslanectví v Dublinu vhozeny demonstranty zápalné pumy. Útoky nebyly ale Rudým právem nijak odsouzeny.

I následující dny se dopisovatelé Rudého práva věnovali Bloody Sunday. Dne 3. února vyšel článek, který se věnuje situaci v Irské republice „Irsko se loučí se svými syny“.⁶⁹ V článku autor odvážně tvrdí, že v obou státech irského ostrova je většina obyvatelstva pro spojení v jeden irský stát. Zde bych se s autorem rozhodl nesouhlasit, a to jednoduše na základě náboženského vyznání obyvatel Severního Irsku. Sečteme-li totiž zástupce třech nejpočetnějších vyznání, tedy presbyteriány, následovníky Irské církve (odnož anglikánské církve) a metodisty,

⁶⁶ ČTK. Vlna protestů proti zvůli v Ulsteru; Počet obětí vzrostl na šestnáct, *Rudé právo*, 2. 2. 1972, s. 7.

⁶⁷ ENGELHART, Katie. Rule Britannia: Empire on Trial. *World Policy Journal*, s. 100.

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ ZAGAR, Bedřich. Irsko se loučí se svými syny, *Rudé právo*, 3. 2. 1972, s. 1 a 7.

zjistíme, že počet protestantů převyšuje počet katolíků více než 1,5krát.⁷⁰ Vzhledem k násilnostem, které byly motivovány především nábožensky, a tím pádem docházelo k velké animozitě protestantů vůči katolíkům, si nelze představit jakousi severoirskou většinu, která by chtěla být spojena s Irskou republikou. Tuto představu navíc doprovázel strach z toho, že by se protestanté případně dostali do výrazné menšiny. Zde bych se rád odkázal na článek „Kořeny sektářství v Severním Irsku“, kde jeho autoři říkají, že „... náboženství zastává etnickou identitu a reprezentuje tak vzorce diferenciací v etnicky strukturované společnosti“.⁷¹ Z toho vyplývá mimo jiné i fakt, že protestanté bojují vírou i v socio-ekonomických konfliktech. Komplikovanost spojení v rámci Irského ostrova nám ostatně ukazují i současné události, dle sčítání z roku 2021 je počet katolíků v Severním Irsku vyšší než počet protestantů. Podle Velkopáteční dohody z roku 1998 se může Severní Irsko spojit s jeho jižním sousedem v případě, že toto rozhodnutí schválí většina obyvatelstva v referendu.⁷² Ani nyní za nesrovnatelně klidnějších podmínek není tento krok v dohledu. Opět se jedná o zdánlivě bezvýznamnou chybnou poznámku. Právě tyto malé změny, jsou-li časté, pomáhají československému čtenáři ukazovat konflikt v Severním Irsku v jiném světle, odlišném od reality. Cílem Rudého práva není přinést přesně informace o dění v Severním Irsku, hlavním cílem je, jak se zdá, spíše očernit Velkou Británii.

Československá tisková kancelář přináší další zprávu 5. února, ta se týká přesunu vojsk Velké Británie na území Severního Irsku.⁷³ Kritizováni jsou zde především vrchní aktéři vlád Velké Británie a Severního Irsku. Ve zprávě jsou zmíněni i čtyři civilisté, kteří padli za oběť britským ozbrojeným složkám. K těmto úmrtím mělo dojít ve městě Newry v pátek 4. února. V tento den ale k žádnému úmrtí nedošlo, a tím spíše ne ke čtyřem.⁷⁴ Je otázkou, zda se jednalo pouze o chybnou informaci, nebo o snahu připsat Velké Británii úmrtí civilistů.

⁷⁰ Počet obyvatel vyznávajících hlavní protestantská vyznání je 811 272, u katolíků se jedná 477 919 obyvatel.

⁷¹ HARGIE, Owen a David DICKSON. *Researching the Troubles: social science perspectives on the Northern Ireland conflict*, s. 111.

⁷² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 359 a 360.

⁷³ ČTK. Další žoldnéři v Ulsteru, *Rudé právo*, 5. 2. 1972, s. 7.

⁷⁴ SUTTON, Malcolm, An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1972, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*.

V několika článcích přináší Rudé právo svědectví z Bloody Sunday. Jedním z těchto článků je i ten z 1. března nazvaný „Otřesná svědectví z Londonderry“.⁷⁵ V článku je svědectví Geraldine Richmondové, které je, po porovnání s jinými zdroji, pravdivě popsáno.⁷⁶ Další svědectví jsou i v dřívější zprávě ze 12. února, zde jsou ale zřejmě použity pseudonymy, a tak nelze s přesností určit, zda jsou svědectví pravdivá.⁷⁷ Tento článek se věnuje i „tisícům internovaných osob“, kteří byli uzavřeni na základě ústavy. Pravdou je, že do roku 1975 bylo v Severním Irsku internováno 1 981 osob.⁷⁸ Toto číslo je sice vysoké, označení „tisíce“ je však dle mého názoru zavádějící.

2.2 Zavedení Direct rule v Severním Irsku

Premiér Edward Heath 24. března na rok pozastavuje Stormontský parlament.⁷⁹ Toto rozhodnutí ale později trvá mnohem déle. Nad Severním Irskem je ustanovena přímá vláda z Londýna. O dva dny později je zaveden úřad „ministra pro Severní Irsko“, prvním ministrem se stal William Whitelaw.⁸⁰ V únoru byla Williamem Craigem založena organizace Vanguard, která sjednocovala protestantské obyvatele, kteří byli nespokojeni jak s vládou ve Stormontu, tak i s vládou v Londýně.⁸¹

O konci samostatné vlády v Severním Irsku a zavedení takzvaného „Direct rule“ informuje článek z 25. března.⁸² Článek popisuje změnu způsobu vlády, která v Severním Irsku existovala od roku 1920. V článku je také vyjádřena nedůvěra ke slibu Edwarda Heatha, že postupně upustí od politiky internací bez soudu. V závěru zprávy jsou ještě zmíněni protestantští extremisté, kteří v reakci na přímou vládu Velké Británie uspořádali protestní pochod.

⁷⁵ ČTK. Otřesná svědectví z Londonderry, *Rudé právo*, 1. 3. 1972, s. 7.

⁷⁶ MCKENNA, Fionnuala. Massacre at Derry, by Civil Rights Movement, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*.

⁷⁷ ČTK. Severoirská reakce hájí internace, *Rudé právo*, 12. 2. 1972, s. 7.

⁷⁸ MELAUGH, Martin. Internment – Summary of Main Events, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*.

⁷⁹ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 47.

⁸⁰ Tamtéž s. 48

⁸¹ Tamtéž s. 46

⁸² ČTK. Britská vláda převzala moc v Ulsteru, *Rudé právo*, 25. 3. 1972, s. 7.

K nestálé situaci v Severním Irsku se vyjadřuje dopisovatel Bedřich Zagar.⁸³ Autor v článku představuje zatím nepoužité termíny. Prvním termínem jsou „ultraunionisté“, kdo k této skupině patří v článku napsáno není. Jedním z možných členů by mohl být i, jak byl nazván Rudým právem, „ultrapravičák“ William Craig, který vedl organizaci Vanguard. Tento zvláštní způsob označení je v Rudém právu neobvyklý. Ve většině běžných článků, jejichž autorem je Československá tisková kancelář, je udržován nezabarvený jazyk publicistiky, v případě článků psaných dopisovateli tomu ale tak není. Druhým termínem je takzvaný „antiunionistický blok“, který je tvořen severoirskými odbory a sdružením pro občanská práva⁸⁴. Tento blok měl dle autora požadovat zrušení severoirského parlamentu. V rezoluci severoirské asociace pro občanská práva nelze najít jakoukoliv zprávu o tom, že by měl tento spolek zájem o rozpuštění severoirského parlamentu. Mezi hlavní cíle NICRA patřilo ukončení gerrymanderingu⁸⁵, diskriminace obyvatel v sociální a pracovní sféře, konec věznění bez soudů a reformu severoirské policie.⁸⁶ Jako „odbory“ mohl mít autor na mysli Irský kongres odborů.⁸⁷ Ten vznikl v roce 1959, ale do konfliktu v Severním Irsku se nijak výrazněji nezapojil. Mezi cíle této organizace také zcela jistě nepatřila snaha ukončit samostatný parlament v Severním Irsku. Tvrzení, že „antiunionisté“ žádali zrušení Stormontu je tedy nutné označit jako nepravdivé. Autor článku se zde zabývá i faktem, že unionistická strana nemá připravený žádný politický program, který by mohl pomoci severoirským dělníkům. Toto tvrzení je ale dle mého názoru platné i pro katolickou stranu politického spektra. Tato netradičnost severoirského politického systému je zvláštností. Strany se věnují spíše náboženským prvkům populace než tradičně sociálním.⁸⁸

V Rudém právu byly kromě běžných článků používány i kratší formáty. Jedná se o rubriku „24 hodin v zahraničí“, která zpracovává výrazně kratší zprávy, většinou ne delší než 5 vět. Při svém výzkumu jsem na ni ale narazil poměrně často. V tomto případě se v článku z 10. dubna píše o konci věznice na HMS

⁸³ ZAGAR, Bedřich. Heathova špatná diagnóza, *Rudé právo*, 5. 4, 1972, s. 7.

⁸⁴ Zde se pravděpodobně jedná o překlad Northern Ireland Civil Rights Association (NICRA)

⁸⁵ Jedná se o manipulaci hranic volebních okrsků za účelem zlepšení volebních šancí určité strany. V Severním Irsku totiž získávali volební právo pouze obyvatelé, kteří vlastnili nemovitosti.

⁸⁶ COOGAN, Tim Pat. *The Troubles*. s. 57.

⁸⁷ Irish Congress of Trade Unions.

⁸⁸ STRMISKA, Maxmilián. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*, s. 120.

Maidstone a propuštění tamějších 73 vězňů.⁸⁹ Jedná se o částečné splnění cíle „antiunionistů“, kteří žádají konec intervencí. Tato zpráva a jí podobné zprávy o pozitivním vývoji situace v Severním Irsku mají v Rudém právu často formát těchto krátkých zpráv. Zpravidla tedy dochází k tomu, že zprávy kritizující Velkou Británii dostávají větší prostor než ty, které by ji měly „chválit“. To dle mého názoru dokazuje neobjektivnost a zaujatost Rudého práva v této problematice.

2.3 První ministr pro Severní Irsko William Whitelaw

První ministr pro Severní Irsko William Whitelaw se ve snaze deeskalovat konflikt schází s představiteli prozatímní IRA.⁹⁰ Odhodlal se také k několika ústupkům v politice internaci. Internovaní katolíci tak byli zařazeni do takzvané „speciální kategorie“, ve vězení tak mohli nosit civilní oblečení a měli nárok na více návštěv. Irská republikánská armáda v návaznosti na rozhovory vyhláší 22. června „klid zbraní“, který měl začít o 4 dny později.⁹¹ V tomto období dochází stále častěji k rozhovorům mezi ministrem Whitelawem a představiteli katolíků, hlavně pak Social Democratic Labour Party a PIRA.⁹²

O deeskalaci konfliktu se pokusil William Whitelaw, když na konci dubna roku 1972 vyhlásil amnestii osobám odsouzeným za účast na veřejných pochodech. Tímto krokem vyhověl mimo jiné i žádostem, které předložila Komunistická strana Irska v minulém článku z tohoto měsíce. Tento krok byl ale v Rudém právu reflektován pouze jako krátká zpráva v rámci „24 hodin v zahraničí“.⁹³ Jedná se o další důkaz zaujatosti Rudého práva v popisu konfliktu.

V článku z 12. dubna roku 1972 volá KS Irska po ukončení bojů.⁹⁴ Podle národního výkonného výboru strany dojde k uklidnění situace pouze tehdy, zastaví-li se pumové útoky, budou ukončeny internace, britská vláda zruší zákon o zvláštních pravomocích a také odvolá ze Severního Irska armádu. Podle KS Irska se situace nezlepší, dokud obě strany neodvolají své vojenské kampaně. V této

⁸⁹ ČTK. Britský ministr pro Severní Irsko, *Rudé právo*, 10. 4. 1972, s. 5.

⁹⁰ HENNESSEY, Thomas. *A history of Northern Ireland: [1920–1996]*, s. 210.

⁹¹ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 53

⁹² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 53-54

⁹³ ČTK. Odvolání zákazu veřejných pochodů, *Rudé právo*, 29. 4. 1972, s. 7.

⁹⁴ ČTK. KS strana Irska k situaci v Ulsteru, *Rudé právo*, 12. 4. 1972, s. 6.

době lze ale jednoznačně identifikovat tři strany konfliktu: katolické organizace jako PIRA a OIRA, protestantské organizace jako UDA a UVF a pak britskou armádu. Z tohoto prohlášení však nevyhází nic konkrétního. Domnívám se, že je všeobecně jasné, že pokud by byly ukončeny boje, tak by došlo k míru v Severním Irsku. Stejně jasné je ale i to, že toto řešení „náhlé změny“ by bylo jednoznačně nereálné. Znovu se potvrdilo, že KS Irska, která má v Rudém právu silné postavení, nechápe podstatu a komplikovanost celého konfliktu.

William Whitelaw s pokračujícím konfliktem projevoval stále větší snahu o mírové řešení konfliktu. Jeho plánované schůzky se zástupci skupin obyvatelstva Severního Irska si ale v Rudém právu vysloužily jen krátký příspěvek.⁹⁵ Stejně jako jiné příspěvky, které se týkají představitelů Velké Británie nebo unionistické strany konfliktu dělajících ústupky ve snaze uklidnit situaci, je i tento příspěvek zařazen do rubriky „24 hodin v zahraničí“.

Zdeněk Porybný, nový dopisovatel Rudého práva, přináší zprávy ze Severního Irska, kde bylo vyhlášeno Prozatímní Irskou republikánskou armádou příměří.⁹⁶ To bylo vyhlášeno 22. června a v platnost vešlo 26. června.⁹⁷ Právě vyhlášeného příměří se autor dotýká hned v úvodu článku. Zde kritizuje unionisty za to, že příměří nedodržují. Republikánská strana prý „... své odhodlání přejít k politickým prostředkům boje zatím do písmene plní ...“. V době od platného příměří do data, kdy byl tento článek otištěn, zemřelo následkem republikánských násilností celkem 7 osob.⁹⁸ Pro srovnání, unionisté měli v téže době na svědomí smrt 5 osob.⁹⁹ Lze tedy říct, že „zfašizované bojůvky probritských živelů“, jak byli unionisté v Rudém právu taktéž nazýváni, za katolíky v tomto bodu zaostávaly. Autor se následně věnuje vyjádřením Komunistické strany Irska. Irští komunisté údajně ukazují reálné východisko z konfliktu vytvořením jednotného hospodářství nezávislého na imperialistickém systému, kterého by dosáhli skrze rozsáhlý program politických a hospodářských reforem. Konkrétní kroky však nejsou známy a zprávu z 15. sjezdu KSI, která by tyto kroky měla popisovat nelze

⁹⁵ ČTK. Britský ministr pro Severní Irsko, *Rudé právo*, 16. 6. 1972, s. 7.

⁹⁶ PORYBNÝ, Zdeněk. Cesta bez východiska, *Rudé právo*, 6. 7. 1972, s. 7.

⁹⁷ MELAUGH, Martin, *A Chronology of the Conflict 1972*, CAIN: Conflict Archive on the Internet.

⁹⁸ SUTTON, Malcolm, *An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1972*, CAIN: Conflict Archive on the Internet.

⁹⁹ Tamtéž

bohužel dohledat. Dle autora je konflikt třídního a sociálního původu, čímž Rudé právo opět odmítá fakt, že konflikt je především náboženský. Jak jsem již zmiňoval výše, původcem problémů Severního Irska je právě rozdílné vyznání jeho obyvatel. Vzájemná nevráživost je pak způsobena především „mentalitou obležených“, kterou trpí unionisté.¹⁰⁰ Posledním tématem, které je v textu řešeno, jsou „ulsterští černosotněnci“. Podle autora se jedná o organizaci Ulster Defence Association, která má být napojena přímo na britskou armádu. To je podpořeno faktem, že uniformy jejich důstojníků a poddůstojníků jsou podobné těm britským. Zde je třeba si uvědomit, že Ulster Defence Association bylo paravojenskou jednotkou a unifikované uniformy pro tuto asociaci neexistovaly. V případě bojových akcí se pak členové unionistických organizací oblékali především do černého nebo případně maskáčové oblečení, je samozřejmě pravdou, že maskáčové oblečení je podobné tomu vojenskému.¹⁰¹ Od 13. února 1971 navíc platil zákaz nosit vojenské oblečení.¹⁰² Autor dále UDA vyčítá, že minulou neděli, tedy 2. července 1972, způsobila smrt pěti osob. Dle internetového archivu CAIN, který shromažďuje mimo jiné i všechny oběti konfliktu v Severním Irsku, ale 2. července zemřeli pouze 4 lidé.¹⁰³ Vinu za úmrtí si navíc obě strany konfliktu odnesly stejnou, dvě osoby se staly oběťmi protestantů a dvě oběťmi katolíků.

Dle Rudého práva lze vyostření situace v Severním Irsku dát za vinu především protestantským organizacím.¹⁰⁴ Zbytek zprávy se však týká neúspěšných jednání mezi ministrem Whitelawem a představiteli prozatímní irské republikánské armády. Lze tedy říct, že vyostření situace lze dát za vinu spíše Irské republikánské armádě.

¹⁰⁰ MCGLADDERY, Gary. Perceptions of “Siege Mentality”: Northern Irish Protestants and White South Africans in the New Political Dispensation. *Irish Studies in International Affairs*, s. 87.

¹⁰¹ NELSON, Sarah. *Ulster's Uncertain Defenders: Protestant Political, Paramilitary and Community Groups and the Northern Ireland Conflict*. s. 208.

¹⁰² BEW, Paul, GILLESPIE, Gordon, *Northern Ireland a chronology of the Troubles*, s. 33.

¹⁰³ SUTTON, Malcolm, *An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1972*, CAIN: Conflict Archive on the Internet.

¹⁰⁴ ČTK. Zostření situace v Ulsteru, *Rudé právo*, 11. 7. 1972, s. 1 a 7.

2.4 Další eskalace násilí v Severním Irsku

V druhé polovině roku 1972 stupňuje britská armáda četnost svých vojenských operací. Na konci července roku 1972 začíná „operace Motorman“.¹⁰⁵ Cílem této operace bylo zrušit takzvané „no-go“ oblasti, které se nacházely v Belfastu a Londonderry. Jak katoličtí, tak i protestantští obyvatel vojákům pomáhají s odstraňováním barikád.¹⁰⁶ Ačkoliv při operaci došlo k pouze dvěma civilním obětem, pokračovaly bombové útoky IRA. V protestantské čtvrti Belfastu byl přejet vojenským vozidlem patnáctiletý mladík, což vyvolalo odpor protestantského obyvatelstva, UDA později prohlásila, že se britská armáda stala jejich nepřítelem.¹⁰⁷

O útoku britské armády na katolické oblasti v Belfastu píše Československá tisková kancelář ve zprávě z 15. července.¹⁰⁸ O útoku na katolické čtvrti píše Rudé právo jako o „náhlé noční akci“. Ve skutečnosti se však jednalo o mnoho bojůvek na různých místech v Severním Irsku. Tato událost se označuje jako „bitva o Lenadoon“ a trvala celkem šest dní od 9. do 14. července. Je možné, že redakce zmiňovala pouze jednu určitou akci, která byla skutečně náhlá a skutečně noční. V článku je ale také napsáno, že bylo zasaženo 26 osob. Ministr pro Severní Irsko William Whitelaw, se dle redakce, nachází pod tlakem konzervativní strany kvůli své politice vůči severoirskému konfliktu. To má být důvodem, proč došlo k této noční akci v katolických čtvrtích. Bitvě o oblast Lenadoon se Rudé právo věnuje i nadále, dle autorů se z oblasti odstěhovalo na 3 000 osob. Na 5 000 osob pak z celého Severního Irsku odešlo na jih do Republiky.¹⁰⁹

O jednáních mezi Irskou republikánskou armádou a představiteli vlády Velké Británie informuje Rudé právo v článku Tajná jednání o Ulsteru.¹¹⁰ Tento článek jsem ale rozhodl zařadit z jiného důvodu. Druhým důležitým sdělením v

¹⁰⁵ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 54

¹⁰⁶ Tamtéž s. 55

¹⁰⁷ Tamtéž s. 55

¹⁰⁸ ČTK. Ulster na pokraji občanské války, *Rudé právo*, 15. 7. 1972, s. 7.

¹⁰⁹ ČTK. V Ulsteru panuje napětí, *Rudé právo*, 18. 7. 1972, s. 7.

¹¹⁰ ČTK. Tajná jednání o Ulsteru, *Rudé právo*, 20. 7. 1972, s. 7.

článku je totiž zpráva, že ve městě Strabane bylo zabito šestiměsíční dítě. Tato tragédie se stala 19. července stejně jako smrt muže z Belfastu, který se snažil zabránit vhození bomby do hostince White Horse Inn. V článku je hostinec zaměněn za obchod, ale to není až tolik významné. Co je naopak důležité, je fakt, že obě smrti byly zaviněny Irskou republikánskou armádou. Obě oběti byly taktéž protestanté a neozbrojení civilisté. Kritika IRA je v tomto případě jednoznačně na místě, Rudé právo ale této možnosti nevyužívá. Lze si ale představit, že pokud by byl podobný čin spáchán unionisty, byly by jejich organizace opět označeny jako „zfašizované bojůvky“.

Dne 21. července 1972 došlo k druhému „krvavému“ dni v historii severoirského konfliktu.¹¹¹ Celkem 20 explozí otřáslo během „Bloody Friday“ Severním Irskem. O den později o této události informuje i Rudé právo. První zpráva se však netýká výbuchů, ale přestřelky, při které byl britskou armádou zabit civilista. Zde redakce pravděpodobně naráží na smrt třiaadvacetiletého Josepha Downeyho, který zemřel při přestřelce s armádou. Nejednalo se však o civilistu, ale o člena Irské republikánské armády. Je tedy otázkou, zda nebylo mezi „civilisty“ více členů IRA. Výbuchy jsou v článku pouze popsány opět bez jakékoliv kritiky, a to i přesto, že vinou celkem 26 výbuchů zemřelo celkem 11 osob a zraněno bylo 130 osob.¹¹²

Násilí v Severním Irsku se věnuje i následující článek nazvaný „Bilance násilí v Ulsteru“.¹¹³ V článku se nachází výčet obětí víkendových nepokojů a také odpověď armády. Dle autorů článku dochází k represáliím pod záminkou „sobotní provokační akce extremistů“. Zde lze opět vidět problém, který má Rudé právo se svými pojmenováními. Jak jsem již v této práci vysvětloval, autoři článků o konfliktu v Severním Irsku často nazývají všechny extremisty, díky tomu se ale nelze zcela dobře orientovat v tom, jaká strana stála za jakou akcí. Nehledě na to, že se jedná již o několikátou událost, která je v Rudém právo neúplně popsána, či lépe řečeno specifikována. Pokud mají totiž autoři namysli nejbližší sobotu, tedy sobotu 22. července, pak nelze souhlasit s jejich tvrzením, že bylo v ten den zabito 11 osob. Při pohledu na seznam obětí severoirského konfliktu totiž zjistíme, že na

¹¹¹ ČTK. Jedenáct obětí v Ulsteru, *Rudé právo*, 22. 7. 1972, s. 7.

¹¹² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 54.

¹¹³ ČTK. Bilance násilí v Ulsteru, *Rudé právo*, 24. 7. 1972, s. 1 a 5.

tento den připadají pouze tři oběti.¹¹⁴ Je tedy otázkou, zda neměli autoři namysli sobotu minulou, během tohoto dne ale zemřely pouze čtyři osoby. V tomto článku lze vidět jednu změnu, a sice tu, že jako autor pátečních bombových útoků je označena Irská republikánská armáda, která dostala přívlastek „radikální“. I zde se ale redakce vyhýbá přímému odsouzení útoků, které zasáhly především civilní obyvatelstvo.

Spisovatel James Aldridge se 14. září vyjadřuje k dění v Severním Irsku a jeho vyjádření je otisknuto v Rudém právu.¹¹⁵ V tomto článku autor kritizuje politiku Velké Británie v Severním Irsku. Dle jeho slov se jedná již o několikáté špatné řešení situace v britské „kolonii“. Pokud by totiž měla vláda skutečně zájem o vyřešení konfliktu v Severním Irsku, vyzvala by k jednání představitele Irské republikánské armády. Tito představitelé jsou dle autora zástupci katolické menšiny v Severním Irsku. Zde je ale třeba argumentovat faktem, který byl v Rudém právu již dříve zmíněn, a to sice tím, že k těmto jednáním mezi ministrem Whitelawem a Irskou republikánskou armádou docházelo. Jedná se o stejný článek, ve kterém byli zástupci unionistických organizací kritizováni z nedodržování příměří.

Dne 12. října publikovalo Rudé právo rozhovor s vůdcem KS Irska Jamesem Stewartem.¹¹⁶ V úvodu představitel KS Irska argumentuje tím, že Irský ostrov je strategicky důležitý nejen pro britský imperialismus, ale i pro imperialismus světový, jehož představitelem je Severoatlantická aliance. Dále následuje kritika ministra Whitelawa, který má mít celkem tři úkoly. Prvním úkolem má být rozbití demokratické fronty, druhým má být rozbití unionistické strany a třetím úkolem má být vytvoření nové síly, která bude vyhovovat zájmům Velké Británie. Novou stranou má být kombinace Alliance party a Social democratic labour party. Dále James Stewart zmiňuje roli KS Irska v severoirském konfliktu, zvláště pak, že se irským komunistům podařilo vytvořit jednotnou frontu proti unionistům. Následně kritizuje předák komunistické strany prozatímní křídlo IRA, jelikož používá bombových útoků k boji proti britské

¹¹⁴ SUTTON, Malcolm, *An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1972*, CAIN: Conflict Archive on the Internet.

¹¹⁵ ALDRIDGE, James., Kdo hájí zájmy Irů, *Rudé právo*, 14. 9. 1972, s. 6.

¹¹⁶ PORYBNÝ, Zdeněk. Úsilí o Demokracii, *Rudé právo*, 12. 10. 1972, s. 6.

armádě. Zároveň ale tyto útoky částečně obhajuje argumentem, že to byli Britové, kteří začali s násilnostmi. Článek je zakončen požadavky, které KS Irska směrem k vládě vznáší. Kromě voleb podle poměrného zastoupení se jedná také o demilitarizaci severoirské policie. Splnění prvního z těchto požadavků bude oznámeno hned následující den.

2.5 První všeobecné volby

William Whitelaw v září roku 1972 svolal politické strany Severního Irska na konferenci do Darlingtonu, která se týkala politické budoucnosti země.¹¹⁷ Pouze UUP, Alliance party a NILP se konference zúčastnili.¹¹⁸ Z této konference vzešla studie „The Future of Northern Ireland“. Studie přináší dva nové pohledy na severoirský konflikt, prvním je představa sdílené vlády nad Severním Irskem, ve které by měli jak katolíci, tak i protestanté své zástupce. Druhým pohledem je takzvaný „irský rozměr“, dalo by se říci, že se jedná o rannou snahu o diskuzi nad konfliktem s Irskou republikou.¹¹⁹

V článku ze 13. října jsou poprvé v Rudém právu zmíněny plánované volby, kde bude využit princip poměrného zastoupení.¹²⁰ Jedná se zároveň o snahu ze strany Velké Británie bojovat proti „gerrymanderingu“, což byl problém, který nemajetným osobám, často katolíkům, znemožňoval volit.

Téměř celou stranu si pro sebe vymezila zpráva z cesty dopisovatele Zdeňka Porybného do Severního Irska.¹²¹ Hned z počátku se autor věnuje pověsti o tom, jak Ulster získal do znaku červenou ruku. Podle této pověsti mezi sebou soutěžili tři vikingští králové, první z nich, který se rukou dotkne země, se stane ulsterským králem. Když si poslední z nich si uvědomil, že již nemůže zvítězit, tak si usekl ruku a hodil ji na pobřeží. Tato krvavá ruka, má tak podle symbolizovat dlouhou a krvavou historii Irů s kolonizátory. Pověstí o tom, jak Ulster získal do znaku červenou ruku, je ale více. Jednou z verzí je i ta, že svou

¹¹⁷ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 55.

¹¹⁸ Tamtéž s. 56

¹¹⁹ Tamtéž s. 56

¹²⁰ ČTK. Nepokoje v Ulsteru trvají, *Rudé právo*, 13. 10. 1972, s. 7.

¹²¹ PORYBNÝ, Zdeněk. Letadlo do Belfastu, *Rudé právo*, 20. 10. 1972, s. 6.

ruku na pobřeží hodil Cú Chulainn, mýtický irský hrdina. Zde zkrvavená ruka symbolizuje odvahu a schopnost obyvatel Ulster přinášet oběti. Pravděpodobně ale tento symbol sdělil Ulster po klanu O'Neillů, který zde vládl. Autor si však vybral verzi, kterou lze dát do souvislosti s tehdejší situací v Severním Irsku.

Dalším tématem jsou všudypřítomní vojáci „se samopaly připravenými ke střelbě“, které hlídkují na silnicích, letištích a provádějí pečlivé tělesné podmínky. A to i před hotelem Europa, kde Zdeněk Porybný během své cesty pobýval. V dalším odstavci ale píše o výbuchu před nedalekým hotelem Imperial, při kterém zemřeli tři lidé. Tyto popisy se tedy vzájemně vylučují. Na jedné straně stojí vojáci, kteří svými kontrolami komplikují život v Severním Irsku a na straně druhé pak četné výbuchy které touto zemí otřásají.

Velký význam má v článku také výklad historie Severního Irska. Zmíněna je například doba zvaná „Plantation of Ulster“. V době vlády Alžběty I. se do Ulsteru stěhovali skotští a angličtí obyvatelé. Největší zastoupení měli presbyteriáni a samozřejmě i anglikáni. Náboženský konflikt v Severním Irsku začal dle autora, když se král Jindřich VIII. odklonil od katolictví a v zemi zavedl anglikánství. Hlavní nesrovnalostí je časová linie. Jelikož Jindřich VIII. vládl dříve než Alžběta I., nejdříve došlo k odklonu od katolické víry a až poté k osídlení Severního Irska. Náboženské spory tak vznikly již při stěhování samotném. Na konci zprávy autor píše o krátké interakci s britským vojákem. Tento voják zní z popisu rozhovoru arogantně a plete si Československo s Východním Německem. Je však otázkou, do jaké míry je tento rozhovor skutečně autentický.

Dne 27. října vychází v Rudém právu druhá část zprávy Zdeňka Porybného o jeho cestě po Severním Irsku.¹²² Z počátku textu autor shrnuje historii Londonderry, kam v 16. století připlouvali lidé z Anglie, aby mohli Irsko „vyždímat“. Autor se dále schází s provozovatelem „střediska stížností“ v Londonderry, kde si lidé stěžují na to, co je trápí. Ve většině případů se jedná o stížnosti na armádu. Následuje popis několika situací, se kterými se autor ve středisku setkal. Po telefonu dobrovolníci střediska radí někomu, co dělat, když je

¹²² PORYBNÝ, Zdeněk. Návštěva Londonderry, *Rudé právo*, 27. 10. 1972, s. 6.

jejich příbuzný zadržel, následně pak radí „nějaké Američance“, kam si jít stěžovat, když po ní vojáci stříleli gumovými projektily, a další dvě ženy se baví o tom, že již nebudou moci nosit kalhotové sukně, protože si je pak vojáci pletou s muži a začnou po nich střílet. Jedná se o skutečně dramatický popis situace v Londonderry.

V závěru roku 1972 přednesl ministr pro Severní Irsko William Whitelaw návrh na „plebiscit o hranicích Severního Irska“. V Rudém právu se tato informace objevila společně s kritikou od KS Irska.¹²³ Tento plebiscit má údajně pomoci k tomu, aby byli Britové schopni vnutit Severnímu Irsku řešení, která se budou hodit jejich monopolům. Podle mého názoru je v článku z Rudého práva nesprávně přeložena věta „plebiscit o hranicích Severního Irska“, díky tomu není jasné, čeho se tento návrh týká. Lze se tak podívat blíže na „Northern Ireland Border Poll Bill“, jak se tento návrh nazývá v originálním znění. V tomto návrhu jde především o to, aby byly zajištěny podmínky pro referendum o setrvání Severního Irska v unii se Spojeným královstvím nebo jeho spojení s Irskou republikou. Na místě je tedy otázka, z jakého důvodu vidí KS Irska možnost spojení těchto dvou států jako problém. Tuto informaci ale v článku nenalezneme. Celá kritika plebiscitu působí zvláštním dojmem, jelikož volby na základě poměrného zastoupení je něco, o co měla KS Irska zájem, jak jsme se mohli dočíst v rozhovoru s jejím předákem Jamesem Stewartem.

¹²³ ČTK. KS Irska odsuzuje tzv. plebiscit, *Rudé právo*, 30. 11. 1972, s. 7.

3. Konflikt v letech 1973 až 1975

V první den roku 1973 vstupují Irská republika a Spojené království vstoupily do EHS.¹²⁴ Tento vstup vzbudil obavy na obou stranách konfliktu. V kontextu Rudého práva se ale tato změna vztahu obou zemí neprojevuje nijak výrazně. V dubnu roku 1973 představila vláda Spojeného království takzvaný Northern Ireland Assembly Bill, který měl za úkol vytvořit shromáždění všech politických stran, důvodem tohoto kroku byl strach z politického vakua po odstupu Williama Craiga z UUP.¹²⁵ Alliance party byla tomuto rozhodnutí otevřena, SDLP by přistoupila pouze pokud by bylo zrušeno vězení.¹²⁶ Na konci května roku 1973 došlo k prvním volbám v Severním Irsku od roku 1970, kandidovaly strany DUP, Vanguard, Alliance party, SDLP a Sinn Féin, přičemž celé volby vyhrála DUP s 41,4 % hlasů.¹²⁷ Dne 28. června se konaly volby do politického shromáždění Severního Irsku, k urnám se dostavilo 72 % voličů a zvoleno bylo celkem 52 podpůrců bílé knihy a 26 odpůrců, v rámci unionistických stran ale podporovatelé prohráli, podle studií se k extrémním odpůrcům přesunuli středoví voliči.¹²⁸ Během října se v rámci politického shromáždění Severního Irsku průběžně setkávali příslušníci politických stran Ulster Unionist Party, Alliance party a SDLP, postupně se tyto tři strany shodnou na sociálním a ekonomickém programu a také na právních a bezpečnostních otázkách.¹²⁹ Dne 3. prosince střídá Williama Whitelawa na pozici ministra pro Severní Irsko Francis Pym.¹³⁰ Dne 6. prosince se konají první rozhovory od roku 1925, kde jsou přítomni zástupci Spojeného království a obou irských států.¹³¹ Výsledkem těchto jednání je vytvoření „Rady Irska“, která má sedm členů, jejich úkolem je spojit obyvatelé irského ostrova, její volba musí být jednomyslná.

¹²⁴ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 58

¹²⁵ Tamtéž s. 63

¹²⁶ Tamtéž s. 63

¹²⁷ Tamtéž s. 64

¹²⁸ Tamtéž s. 66

¹²⁹ Tamtéž s. 67

¹³⁰ Tamtéž s. 71

¹³¹ Tamtéž s. 72

3.1 Pokračování konfliktu v roce 1973

Dne 7. února začíná v Severním Irsku stávka dělníků organizovaná Loyalist Association of Workers.¹³² Jedná se o přímou reakci na uvěznění dvou protestantů, kteří byli obviněni z vraždy.¹³³ Nejvíce se stávka dotkla rozvodné sítě a například celý Belfast byl bez elektřiny. Došlo také k mnoha střetům mezi britskou armádou a protestanty. Stávka ale brzy ztratila podporu a poté, co se zjistilo, že členové LAW využívají finance organizace pro své vlastní obohacení byla tato asociace rozpuštěna. Velitelem britské armády v Severním Irsku sestává Frank King.¹³⁴

Ihned na počátku roku 1973 Rudé právo cituje novoroční zprávu Irské republikánské armády.¹³⁵ V prohlášení se údajně říká, že Britové jsou „cizáctí imperialisté“. Termín „cizáctí imperialisté“ se nezdá jako termín, který by Irská republikánská armáda používala. Pravděpodobně se tak jedná o verzi upravenou pro Rudé právo. Dále je pak citován předák Komunistické strany Irska J. Stewart, který tvrdí, že podnebí strachu je způsobeno britskými represáliemi, vraždami a výbuchy extremistů. Zde se opět objevují extremisté, což je termín, který je v Rudém právu hojně využíván pro nepřímou „kritiku“ IRA a katolické strany konfliktu.

V únoru přináší svou zprávu dopisovatel Zdeněk Porybný.¹³⁶ Stěžejním argumentem je v jeho článku smrt. V neděli 4. února dle autora britská armáda zastřelila 6 osob. Podíváme-li se na seznam obětí, zjistíme, že obětí bylo v tento den 7, což ale není důležité.¹³⁷ Hlavní je, že mezi oběti armády patří pouze 4 osoby, zbylé 3 osoby byly oběti protestantských organizací. Z těchto dvou článků je patrné, že se Rudé právo snaží více kritizovat armádu, dříve padala kritika spíše na protestantské polovojenské skupiny. Autor dále nastiňuje ponurou situaci katolických čtvrtí, kterými se prohánějí ozbrojení vojáci. Tato zpráva je využito jako předehra k tvrzení, že v konfliktu umírají především katolíci. Je tedy nasnadě

¹³² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 59

¹³³ Tamtéž s. 58

¹³⁴ Tamtéž s. 58

¹³⁵ ČTK. Ovzduší strachu v Ulsteru, *Rudé právo*, 2. 1. 1973, s. 5.

¹³⁶ PORYBNÝ, Zdeněk. Sázka na násilí, *Rudé právo*, 9. 2. 1973, s. 7.

¹³⁷ SUTTON, Malcolm, *An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1973*, CAIN: Conflict Archive on the Internet.

podívat se na další statistiky konfliktu. Dle těchto statistik musíme dát Zdeňku Porybnému za pravdu. Během celého konfliktu v Severním Irsku zemřelo celkem 1525 katolíků a oproti tomu 1250 protestantů.¹³⁸ Je ale třeba se podívat především na organizace, které tyto osoby usmrcovaly. Na samém vrcholu je Irská republikánská armáda, která „vede“ statistiky usmrcení nejen protestantského, ale také katolického obyvatelstva. Vyjádřeno v číslech se jedná o 790 protestantů a 338 katolíků. To lze dát za vinu vysokou mírou špatně naplánovaných nebo předčasných výbuchů jejich bomb, které často usmrtily jak příslušníky IRA, tak i civilisty. Hlavně pak v posledních fázích konfliktu byly často bomby umísťovány například do obchodních center. Ulster Volunteer Force pak pro srovnání usmrtila 89 protestantů a 265 katolíků a britské ozbrojené složky měly na svědomí 32 protestantských a 258 katolických životů. Tyto statistiky mohou být mírně zavádějící, jelikož obsahují data o úmrtích v průběhu celého konfliktu. Poměry mezi jednotlivými aktéry se však dle mého názoru během let výrazně neměnily. Snaha ukázat britskou armádu jako hlavního „zabijáka“ je tak dle mého názoru zavádějící, záměrem je ukázat na špatnost „imperialismu“ ve Velké Británii. Dle autora, který měl v Belfastu rozhovor s E. Stewartovou, vůdkyní sdružení za občanská práva, existoval na počátku konfliktu v Severním Irsku koloniální systém. Díky tomu byly snahy o demokratickou společnost pro Velkou Británii nebezpečné. V Severním Irsku bezesporu docházelo k diskriminaci katolické části obyvatelstva. Největší vliv na tuto diskriminaci však, hlavně v úvodu konfliktu, nesla samotná severoirská vláda, a hlavně premiér Brookeborough. Ta se totiž vládě téměř nevěnovala, protestanté navíc trpí mentalitou „obležení“ a také si nebyli jistí svou vlastní identitou.¹³⁹ I proto by jakýkoliv ústupek katolíkům znamenal ohrožení systému země. Autor dále ukazuje činy, kterými se „zfašizované bojůvky“ snažily zastavit snahu hnutí za občanská práva. Neukazuje již ale na to, že podobnou snahu, tedy vyvolat fyzickou reakci, měla i katolická strana. Velká Británie je pak dle autora „nejzkušenější buržoazií“, jelikož získala zkušenosti z vedení svého impéria. Zde se autor opět snaží ukázat Velkou Británii pro československého čtenáře v nejhorším možném světle. Toto tvrzení je navíc neověřitelné. Jednou ze zbraní Velké Británie má být sektářské rozdělení dělníků v Severním Irsku. Jsou však známy případy, kdy k takovému spojení došlo.

¹³⁸ JOHNSTON, Wesley. Statistical breakdown of deaths in the 'Troubles'.

¹³⁹ HARGIE, Owen a David DICKSON. *Researching the Troubles: social science perspectives on the Northern Ireland conflict*, s. 109

Během ekonomické krize ve 30. letech 20. století přišlo krátké období, kdy pochodovali katolíci a protestanti ve společných protestech.¹⁴⁰ Tato situace však nevydržela dlouho a obyvatelé Severního Irsku brzy opět upadli v sektářství.

3.2 Bílá kniha o Severním Irsku

V březnu roku 1973 dochází k hlasování o setrvání Severního Irsku v unii s Velkou Británií. Většina katolického obyvatelstva však toto hlasování bojkotuje.¹⁴¹ Následuje tak vydání „bílé knihy o Severním Irsku“.¹⁴² Důležitou větou je ta o problematice vlády jedné strany, která čerpá svou legitimitu z jedné části rozdělené společnosti.¹⁴³ Ministr pro Severní Irsko má tak fungovat jako prostředník mezi oběma částmi společnosti.¹⁴⁴ V knize je zakotveno i to, že se v budoucnu vláda nad Severním Irskem vrátí pod Stormont, proto je ale potřeba aby se unionisté domluvili s republikány a Irskou republikou.¹⁴⁵ V Unionistické straně se 27. března konaly volby, které měly rozhodnout o přijetí bílé knihy, Brian Faulkner a jeho společníci rozhodli pro přijetí.¹⁴⁶ Na odpor proti tomuto rozhodnutí ze strany odstoupil William Craig a založil VUPP¹⁴⁷, jeho strana byla otevřena případné samostatnosti od Spojeného království.¹⁴⁸

V březnu roku 1973 byla vydána „bílá kniha“ o Severním Irsku a Rudé právo jí věnuje hned dva články. V prvním z nich se redakce obává nedostatečných ústupků katolickému obyvatelstvu a také odpovědi „reakčních protestantských organizací“.¹⁴⁹ Druhý článek již popisuje výsledky „bílé knihy“.¹⁵⁰ První zprávou je záměr vytvořit 80členný regionální parlament volený na základě poměrného zastoupení. Dále si Velká Británie ponechává rozhodující pravomoci v otázkách zahraničních věcí a obrany Severního Irsku. Tato zpráva působí, jako by snad otázka zahraničních věcí či obrany zcela logicky nebyla vždy záležitostí

¹⁴⁰ HOLLAND, Jack. *Too long a sacrifice: life and death in Northern Ireland since 1969*, s. 7.

¹⁴¹ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 60.

¹⁴² Tamtéž s. 61.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 61.

¹⁴⁵ Tamtéž s. 62.

¹⁴⁶ Tamtéž s. 62.

¹⁴⁷ Vanguard Unionist Progressive Party

¹⁴⁸ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 62.

¹⁴⁹ ČTK. Vyhrocení napětí v Ulsteru, *Rudé právo*, 20. 3. 1973, s. 7.

¹⁵⁰ ČTK. Ulster nadále pod britskou vládou, *Rudé právo*, 21. 3. 1973, s. 7.

vlády ve Westminsteru. Přímá vláda nad Severním Irskem pokračuje. V Rudém právu již však není zmíněno to, že je toto řešení v plánu pouze do konce druhého roku působení samotné přímé vlády, jak lze vyčíst ze samotné „bílé knihy“.¹⁵¹

Na téma „bílé knihy“ se vyjadřuje i dopisovatel Zdeněk Porybný. Ten ve své zprávě tvrdí, že konzervativní vláda nepřinesla dostatečné ústupky katolickému obyvatelstvu. Dle autora se mluví o chartě lidských práv, ale tato charta nebyla dále vysvětlena. Zde je nutné nesouhlasit. Ze zápisu z jednání o „bílé knize“ vyplývá, že cílem charty je především ukončení náboženské diskriminace, vytvoření úřadu pro stížnosti a včasné vytvoření preventivních opatření.¹⁵²

V červnu roku 1973 se v Severním Irsku konaly volby do nově vytvořeného parlamentu. Tento parlament měl zaručit možnost volby i pro katolickou část obyvatelstva a jednalo se tedy o ústupek ze strany vlády Velké Británie. Pravděpodobně kvůli tomu změnilo Rudé právo svou rétoriku ohledně této instituce. Ve dřívějších článcích se o novém parlamentu mluví jako o parlamentu.¹⁵³ Případně je parlament nazván „ulsterským shromážděním“.¹⁵⁴ Dva dny před začátkem voleb byl ale parlament nazván „oblastním shromážděním“.¹⁵⁵ Dle mého názoru se jedná o pokus zpochybnit tuto instituci a snížit tak její váhu.

Pozitivní vývoj konfliktu v Severním Irsku, tedy že katolíci mohou zasednout v severoirském parlamentu vydává Rudé právo pouze jako součást rubriky „24 Hodin“.¹⁵⁶ Potvrzuje se tak má teorie, že pokud bylo nutné zmínit ústupky Velké Británie vůči katolíkům v Severním Irsku, byla pro tyto zprávy využita právě tato krátká rubrika. Další příklad této praktiky lze nalézt v článku z 29. března 1975.¹⁵⁷

¹⁵¹ HOGG, Quintin. NORTHERN IRELAND CONSTITUTIONAL PROPOSALS, 28. 3. 1973, sloupek 1176.

¹⁵² BROCKWAY, Fenner. NORTHERN IRELAND CONSTITUTIONAL PROPOSALS, 28. 3. 1973, sloupek 1121.

¹⁵³ ČTK. Již 776 obětí nepokojů v Ulsteru, *Rudé právo*, 18. 4. 1973, s. 7.

¹⁵⁴ ČTK. 289 internovaných v Severním Irsku, *Rudé právo*, 30. 3. 1973, s. 7.

¹⁵⁵ ČTK. Před volbami v Ulsteru, *Rudé právo*, 26. 6. 1973, s. 7.

¹⁵⁶ ČTK. Zástupci katolické menšiny, *Rudé právo*, 2. 1. 1974, s. 5.

¹⁵⁷ ČTK. V Severním Irsku, *Rudé právo*, 29. 3. 1975, s. 7.

Redakce Rudého práva nezapomíná ani na zmínku o Komunistické straně Irska.¹⁵⁸ Dopisovatel Dušan Rovenský provedl rozhovor s jejím generálním tajemníkem Michaelem O’Riordanem. Z problematické situace v Severním Irsku vede prý pouze jediná dlouhá cesta, kterou ukazují právě irští komunisté. Stejně jako v jiných článcích, které nějakým způsobem zmiňují Komunistickou stranu Irska, se ale čtenář žádné konkrétní kroky nedozví. Konkrétní výsledky, důvody či data ostatně chybí v celém tomto článku. To lze vidět na následující ukázce, v textu se píše, že „generální tajemník KS Irska (Michael O’Riordan) pak charakterizoval výsledky, které dosáhlo hnutí za občanská práva v Severním Irsku“, výsledky jsou charakterizovány následovně: „Za nejdůležitější označil, že se před širokou světovou veřejností podařilo odhalit brutálnosti, kterých se dopustily britské ozbrojené síly“, další charakterizace vypadá takto: „Byly dosaženy podstatné výsledky v boji za občanská práva...“. Odhalení brutálností bychom jako výsledek počítat jistě mohli, pravděpodobně se ale jedná o „odhalení“ takzvaného Bloody Sunday, o kterém se generální tajemník taktéž zmiňuje. Tato akce byla ale medializována i bez pomoci hnutí za občanská práva nebo KS Irska. Pouhé konstatování, že byly dosaženy podstatné výsledky, pouze potvrzuje mé tvrzení o neurčitosti celého článku.

V dubnu roku 1974 došlo ve Velké Británii k výměně vlády, nově vládnoucí labour party s sebou přinesla i nového zmocněnce vlády pro Severní Irsko. Tím se stal Merlyn Rees, který se zasloužil mimo jiné i o opětovnou legalizaci Ulster Volunteer Force a Sinn Féin. V jednom z jeho vyjádření směrem k situaci v Severním Irsku zmiňuje ale i tvrdší postoj vůči extremistickým organizacím. Dle redakce Rudého práva „... z jeho projevu však jasně vyplynulo, že se britské jednotky chystají zasáhnout především proti Irské republikánské armádě.“¹⁵⁹ Podíváme-li se na zápis z tohoto projevu a také související debaty, zjistíme, že se ministr pro Severní Irsko vyhraňuje spíše vůči protestantským extremistům.¹⁶⁰ Proti IRA se v této debatě vyhraňoval především reverend Robert Bradford, který se snažil svést vinu za eskalaci nepokojů právě na IRA.¹⁶¹

¹⁵⁸ ROVENSKÝ, Dušan. Komunisté v čele boje za občanská práva, *Rudé právo*, 11. 1. 1974, s. 7.

¹⁵⁹ ČTK. Sázka na bodáky, *Rudé právo*, 11. 4. 1974, s. 7.

¹⁶⁰ REES, Merlyn. NORTHERN IRELAND, 4. 4. 1974, sloupek 1511.

¹⁶¹ Tamtéž.

3.3 Příklad

Během léta roku 1974 docházelo k rozhovorům mezi IRA a UDA.¹⁶² Jejich hlavním tématem byly internace, které se dotýkaly obou těchto organizací.¹⁶³ Na tyto rozhovory reaguje Merlyn Rees, který oznamuje postupný konec internací.¹⁶⁴ Tato spolupráce se ukázala při protestu konaného 12. září v Belfastu, na kterém se sešli jak zástupci protestantů, tak i katolíků. Protest se týkal internací a také stavu, ve kterém se vězni nacházejí.¹⁶⁵ Irská republikánská armáda pokračuje s bombovou kampaní na území Anglie.¹⁶⁶ V únoru 1975 dochází k vyhlášení přímerí, které vydrželo až do ledna následujícího roku, nehledě na přímerí, k násilnostem stále docházelo.¹⁶⁷ Častěji tak docházelo k násilnostem mezi jednotlivými organizacemi, a to i mezi katolíky a protestanty navzájem. Ministr pro Severní Irsko Merlyn Rees vybízí všechny polovojenské organizace k mírovým rozhovorům.¹⁶⁸ V prosinci roku 1975 ukončuje Merlyn Rees politiku „uvěznění bez soudu“.¹⁶⁹

V červnu roku 1974 odsuzuje redakce Rudého práva jednání labouristické vlády, která pokračuje v politice konzervativní vlády, tedy že udržuje v Severním Irsku početnou armádu.¹⁷⁰ V tomto období se kritika rozděluje. Na jedné straně jsou kritizovány extremistické protestantské organizace za vyvolání stávkou společně s UWC. Na straně druhé podléhá kritice vláda, která v oblasti kvůli této situaci ponechává armádu. Je to ale právě armáda, která by měla hrát v této situaci důležitou roli. Tuto válku nervů mezi stávkou UWC a labouristickou vládou armáda nebyla schopna vyřešit. Později navíc vyšlo najevo, že ji ani řešit nechtěla a vzepřela se rozkazům vlády.¹⁷¹ Dle Rudého práva labouristická vláda dostatečně neřeší hlavní problém, tedy podřadné postavení katolické menšiny. Generální

¹⁶² BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 92

¹⁶³ Tamtéž s. 93

¹⁶⁴ Tamtéž

¹⁶⁵ Tamtéž s. 95

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ Tamtéž s. 99

¹⁶⁸ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*, s. 105

¹⁶⁹ Tamtéž s. 109

¹⁷⁰ ČTK. Vojáci zůstanou v Ulsteru, *Rudé právo*, 4. 6. 1974, s. 7.

¹⁷¹ FARELL, Michael, *Northern Ireland: The Orange state*, s. 320.

stávka ale tento problém ukázala jako pro vládu neřešitelný. Později se taoiseach¹⁷² Liam Cosgrave vyjádřil k situaci takto: „Nyní je na občanech Severu, aby našli shodu sami se sebou, která jim dovolí žít a pracovat spolu v míru.“ Je tedy patrné, že se v tomto období spíše čekalo na zástupce unionistů, kteří by se měli ozvat se svým řešením problematiky ostrova. Tento přístup podporuje i vydání nové „bílé knihy“ ze 4. července, která apelovala na obyvatele Severního Irsku, aby sami přišli s řešením.¹⁷³

Ke konfliktu v Severním Irsku se v listopadu roku 1974 vyjadřuje nový dopisovatel Rudého práva Jan Kovařík.¹⁷⁴ Akcí vzešlých z odporu obyvatelstva, dle názoru autora, využívá britská armáda, aby ukázala, kdo v Severním Irsku vládne. Jak jsem ale ukázal v minulém odstavci, armáda v Severním Irsku nebyla zcela ochotna reagovat problematice situace. Do situace se opět propisuje snaha „velkoburžoazie“ o rozdělování severoirského dělnictva. Z provincie, která je domovem „levné pracovní síly“, plyne půl miliardy liber šterlinků. Dle mého názoru ale za neustálými potížemi v Severním Irsku stojí spíše náboženská animozita a boje polovojenských jednotek, které se nesly v duchu „oko za oko, zub za zub“. Situace je navíc komplikována jistou zacykleností. Pokud dochází k nepokojům a později i ke stávkám, upadá místní průmysl, pokud upadá místní průmysl, přicházejí lidé o práci, a přijdou-li lidé o práci, existují pak větší podněty k nepokojům. V článku lze také poprvé zaznamenat kritiku ohledně trůnní řeči královny Alžběty, kterou ale vyvrátím níže.

Dalším dopisovatelem, který informuje o dění v Severním Irsku, je Oldřich Vejvoda.¹⁷⁵ Ve svém článku autor kritizuje přístup labouristické vlády, která „jde ve šlépějích předešlé vlády konzervativců“. Později se však dozvíme, že mezi labouristickým a konzervativním přístupem k politice vůči Severnímu Irsku existují velké rozdíly. Jedním příkladem může být například podpora obnovení trestu smrti ze strany konzervativních poslanců, obnovení trestu smrti sněmovnou neprošlo. Autor dále pokračuje v kritice labouristické vlády. Ta podle jeho názoru vynechala jakoukoliv zmínku o Severním Irsku, když připravovala pro královnu

¹⁷² Irský premiér vlády

¹⁷³ FARELL, Michael, *Northern Ireland: The Orange state*, s. 320.

¹⁷⁴ KOVAŘÍK, Jan. Zející rána, *Rudé právo*, 13. 11. 1974, s. 7.

¹⁷⁵ VEJVODA, Oldřich, Nepokoje na pokračování, *Rudé právo*, 28. 11. 1974, s. 7.

Alžbětu II. její trůnní řeč. Tu královna přednesla 29. října, situaci v Severním Irsku se věnuje v jednom odstavci. Zde mimo jiné říká: „Moji ministři budou pokračovat ve snaze o politické řešení v Severním Irsku“ a samozřejmě zmínila i násilnou situaci: „Moji ministři budou pokračovat v boji proti terorismu a bezpráví.“¹⁷⁶

Na počátku roku 1975 cituje Rudé právo sovětský týdeník *Za rubežom*.¹⁷⁷ Dle tohoto týdeníku se počet vězňů v severoirských věznicích a koncentračních táborech zvýšil celkem pětkrát. Zde bych se rád zaměřil na použité označení „koncentrační tábor“. Není to poprvé, kdy jsem se s tímto pojmem při mém výzkumu setkal. V anglofonním světě se těmto vězením říká „internační“. Toto označení také více odpovídá tomu, k čemu tato zařízení byly, tedy k internaci. V projevu, který týdeník cituje, je navíc zmíněno pouze „vězení“, a označení „koncentrační tábor“ je tedy přidáno až později, a to buď týdeníkem, nebo Rudým právem.¹⁷⁸ Označení „koncentrační“ bych hodnotil jako snahu podvědomě propojit konflikt v Severním Irsku s druhou světovou válkou a holocaustem.

V únoru roku 1975 vyšla ve Spojeném království zpráva komise lorda Gardinera, která měla za úkol zjistit, v jakém stavu jsou v Severním Irsku občanské svobody, lidská práva a opatření k řešení terorismu. Tomuto tématu se ve svém článku „Slepá ulička v Ulsteru“ věnuje Dušan Rovenský.¹⁷⁹ Autor zde kritizuje rozhodnutí ponechat v Severním Irsku „mimořádnou moc“. Dle jeho slov samotná komise označila situaci v Severním Irsku jako slepou uličku. Podíváme-li se ale na samotnou zprávu, žádné takové označení nenajdeme. Maličností, která však podtrhuje nedůslednost autora při studiu zprávy, je pak fakt, že lord Gardiner, který komisi vedl, je v Rudém právu přejmenován na Cardinera. V článku se také nachází citace britského listu *Morning Star*. Tento list „označil závěr parlamentní komise za těžkou ránu nadějším, že hluboký konflikt bude vyřešen“. V celém článku také panuje názor, že jednou z nejproblémovějších oblastí působnosti vlády v Severním Irsku jsou internace. Závěr zprávy číslo třicet sedm ale říká, že „politika uvěznování nemůže existovat dlouhodobě. Krátkodobě

¹⁷⁶ SELWYN, Lloyd. QUEEN'S SPEECH, 29. 10. 1974, sloupek 49.

¹⁷⁷ *Za rubežom*, Ulster: věznice místo bytů, *Rudé právo*, 11. 1. 1975, s. 6.

¹⁷⁸ REES, Merlyn. Prison Building, 18. 11. 1974, sloupek 331W.

¹⁷⁹ ROVENSKÝ, Dušan. Slepá ulička v Ulsteru, *Rudé právo*, 5. 2. 1975, s. 7.

může být účinným prostředkem k omezení násilí, ale dlouhodobé dopady využívání detence jsou ubíjející vůči komunitnímu životu, podporují široce rozšířený pocit nespravedlnosti a zášti a brání těm prvkům severoirské společnosti, které by mohly vést k usmíření.¹⁸⁰ Je tedy otázkou, do jaké míry je například tento závěr onou „těžkou ranou“ nadějí k usmíření v Severním Irsku. Spousta dalších závěrů zprávy se však do článku nedostala, příkladem může být například závěr číslo 27, ten zní takto: „Mělo by být zavedeno nezávislé prostředí pro vyšetřování stížností na policii a mělo by se uvažovat o jeho rozšíření na armádu.“¹⁸¹ Tento závěr se ale pravděpodobně nehodil do narativu kritického k britské vládě.

Od roku 1973 působil generál Frank King jako velitel britských ozbrojených složek v Severním Irsku. V článku „Generálové usilují o vojenské řešení“ je tento muž kritizován za svou kritiku vůči politice vlády v Severním Irsku.¹⁸² Tato kritika se týkala například příliš shovívavého postupu vlády či propouštění internovaných osob. I proto žádalo hnutí za občanská práva ministra Reese o jeho odvolání. Během jeho působení se však počet násilných incidentů z téměř dvanácti tisíc případů snížil na méně než dva tisíce pět set v roce 1975. Je tedy otázkou, zda byla tato kritika ze strany NICRA oprávněná.¹⁸³

Rudé právo přineslo v červnu roku 1975 zprávu, že neznámá skupina přepadla vojenský sklad nedaleko Belfastu.¹⁸⁴ Podle mluvčího britské armády se mělo jednat o největší loupež v historii Severního Irska. Pokud se však podíváme na zprávu o tomto incidentu, která byla přednesena sněmovně, tak nenajdeme žádnou zmínku o tom, že by se mělo jednat o největší loupež.¹⁸⁵ Ze skladu Ulster Defence Regiment v Maghelfartu bylo odcizeno celkem 140 zbraní. Tento sklad byl navíc bráněn vojáky, kteří v regimentu sloužili pouze na „částečný úvazek“, tito vojáci měli k dispozici pouze revolvery, jelikož pušky jim byly odebrány. Je tedy otázkou, zda lze tuto akci označit za největší loupež.

¹⁸⁰ MCKENNA, Fionnuala. Report of a Committee to consider, in the context of civil liberties and human rights, measures to deal with terrorism in Northern Ireland, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*.

¹⁸¹ Tamtéž

¹⁸² ČTK. Generálové usilují o vojenské řešení, *Rudé právo*, 15. 4. 1975, s. 7.

¹⁸³ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 57, 58, 104, 108.

¹⁸⁴ ČTK. Krvavý víkend v Belfastu, *Rudé právo*, 17. 6. 1975, s. 7.

¹⁸⁵ MCCUSKER, Harold. *ARMY*, 17. 6. 1975, sloupek 1290.

V červenci roku 1975 byl v Rudém právu citován premiér Velké Británie Harold Wilson.¹⁸⁶ Jeho projev se týkal plánu vládního boje proti inflaci.¹⁸⁷ Zde zmínil plán zvýšení týdenní výplaty maximálně o šest liber šterlinků. Tento plán se týkal platů všech zaměstnanců. Zpráva Rudého práva ale píše o dělnících a zaměstnancích, kteří jsou tímto plánem dotčeni. Dělníci jsou samozřejmě taktéž zaměstnanci, zde se dle mého názoru jedná pouze o vytvoření představy, že se tento plán dotkne více dělníků než jiných zaměstnanců.

Na stejné stránce se redakce Rudého práva věnuje přímo i Severním Irsku a konkrétně pak tamějšímu příměří.¹⁸⁸ Ve zprávě se píše, že ministr pro Severní Irsko Merlyn Rees „neví, jak by britská vláda mohla přispět k politickému řešení situace v Severním Irsku“. Podíváme-li se však na debatu, ve které měla tato slova zaznít, zjistíme, že tato citace není zcela přesná. Ministr Rees totiž řekl, že „je jisté, že musí vzniknout politické řešení, pokud ale nějaké vznikne, bude muset vzniknout v Severním Irsku.“¹⁸⁹ Tato jeho slova přímo navazují na přístup, který jsem již popsal výše, tedy že nejdříve si musí Severní Irsko samo vyřešit své vnitřní potíže. Řešení ze strany vlády ale přicházela. V květnu byl ve sněmovně lordů přednesen Fair employment bill, který měl vytvořit instituci podporující rovnou možnost zaměstnání pro obyvatele Severního Irsku.¹⁹⁰ O dva dny později ministr Rees upřesnil kroky vlády, kterými vyšla vláda vstříc požadavkům IRA. Byl snížen počet vojenských patrol a také domovních prohlídek.¹⁹¹ Ministr také dodal, že toto snižování bude pokračovat, a pokud dojde k zastavení násilností, vrátí se úroveň ohrožení v Severním Irsku na mírovou úroveň.

O dalším vývoji v Severním Irsku se píše v článku „Vyhrocená situace v Severním Irsku“.¹⁹² Dle listu Morning star stojí Severní Irsko na pokraji občanské války, kterou má na svědomí vláda Velké Británie. V tomto případě bych se rozhodl nesouhlasit s tímto tvrzením. Po uvěznění Davida O’Connella, který díky svému politickému přístupu a velkému charismatu dovedl zástupce vlády k

¹⁸⁶ ČTK. Wilsonův plán, *Rudé právo*, 12. 7. 1975, s. 7.

¹⁸⁷ WILSON, Harold. ATTACK ON INFLATION, House of Commons, 11. 7. 1975, sloupek 902.

¹⁸⁸ ČTK. Ohrožené příměří, *Rudé právo*, 12. 7. 1975, s. 7.

¹⁸⁹ REES, Merlyn. NORTHERN IRELAND, House of Commons, 10. 7. 1975, sloupek 746.

¹⁹⁰ BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968–1999*, s. 103.

¹⁹¹ Tamtéž s. 105.

¹⁹² ČTK. Vyhrocená situace v Severním Irsku, *Rudé právo*, 9. 9. 1975, s. 7.

jednacímu stolu, nebylo možné nalézt adekvátního nástupce.¹⁹³ Díky jeho absenci se situace v prozatímním křídle IRA změnila na mafiánský systém. V tomto systému začali výše postavení příslušníci IRA například rozdávat nedostatkové bytové jednotky svým kontaktům.

Poslední článek roku 1975 pochází z pera Dušana Rovenského.¹⁹⁴ Dle jeho slov všechny dosavadní vlády odmítaly řešit problém socioekonomickými změnami. Jak se mi ale doufejme podařilo dokázat v paragrafech výše, vláda se o změny přeci jen pokusila, i když k nim přistupovala s opatrností. Autor argumentuje mimo jiné i mírou nezaměstnanosti. Tedy že díky přítomnosti britské armády, politické nestabilitě a také tomu, že se Severnímu Irsku nedostává dostatečných socioekonomických změn, je v této zemi problémem nezaměstnanost, která byla v Severním Irsku v roce 1975 dvojnásobná oproti průměru ve Spojeném království. Konkrétně se jednalo o zhruba 5 % ve Spojeném království a 10 % v Severním Irsku. Zajímavé ale je podívat se na situaci v Irské republice, jelikož tamější míra nezaměstnanosti byla téměř totožná s jejich sousedy na severu. Problémem však je, že na Irskou republiku nelze aplikovat stejné podmínky, které autor vytyčil, tedy přítomnost britské armády nebo nestabilitu politického systému.

¹⁹³ HOLLAND, Jack. *Too long a sacrifice: life and death in Northern Ireland since 1969*, s. 136.

¹⁹⁴ ROVENSKÝ, Dušan. Konflikty v Ulsteru, *Rudé právo*, 27. 12. 1975, s. 7.

Limity

Rozšíření analýzy práce na celé období konfliktu, tedy na roky 1968, kdy NICRA výrazně zvýšila svou aktivitu, až do roku 1998, kdy došlo k podepsání Good Friday agreement a formálně tak byl konflikt ukončen, by umožnilo analyzovat konflikt do větších detailů. Vzhledem k případné velikosti tohoto rozšíření je ale jasné, že by tato kvalifikační práce nabrala neúměrných rozměrů. Dalším rozšířením analýzy by byla možná komparace s děním v Československu. Paralela mezi domácí situací v Severním Irsku a Československu, především v přítomnosti „cizí“ armády, je nadmíru patrná. Pokud redakce Rudého práva komentuje umístění britské armády v Severním Irsku, bylo by možné argumentovat umístěním vojsk Varšavské smlouvy v Praze. Komparace jednotlivých přístupů labouristické a konzervativní strany ke konfliktu v Severním Irsku by taktéž mohla být zajímavým rozšířením této analýzy.

Závěr

Během analýzy článků Rudého práva byla především zpočátku patrná „hra se slovy“. Hlavním důvodem pro tyto různé názvy osob a organizací byla snaha interpretovat si konflikt v Severním Irsku podle toho, jak to přišlo vhod. Zde se dotýkám například slova „extremisté“, které bylo použito jako zástupné označení účastníků konfliktu, nebo různá spojení pojmů s prefixoidy „anti“ či „ultra“, což mělo za cíl dodat kontrast mezi jednotlivými stranami konfliktu. Častým prvkem, který byl v Rudém právu zmiňován, je počet obětí. Téměř v každém druhém článku bylo třeba ověřit, zda „sedí“ počty obětí uvedené redakcí s reálnými počty. Dalším patrným prvkem byla snaha ukázat Velkou Británii, která symbolizovala západní imperialistickou mocnost, v negativním světle. Mezi příklady bychom mohli zařadit častou kritiku samotné přítomnosti britské armády na území Severní Irska, ačkoliv její snaha byla směřována k ochraně obyvatel případně klíčových budov. Druhým příkladem je rubrika „24 Hodin“, kam byly často psány ústupky stormontské a později londýnské vlády vůči katolickému obyvatelstvu. Výrazným fenoménem této analýzy byla role Komunistické strany Irska. V textech Rudého práva je strana vykreslena jako vůdčí síla mezi bojovníky za lidská práva v Severním Irsku. Jak jsem již ale dokázal výše, tato strana neměla v Severním Irsku takovou váhu, jakou jí redakce Rudého práva připisuje.

Seznam použité literatury

Články z Rudého práva:

ALDRIDGE, James. Kdo hájí zájmy Irů, Rudé právo, 1972, 14. 9. 1972, 52-53(217), s. 6.

ČTK. 289 internovaných v Severním Irsku, Rudé právo, 1973, 30. 3. 1973, 53-54(76), s. 7.

ČTK. Armáda proti demonstrantům, Rudé právo, 1970, 14.8.1970, 50-51(192), s. 7.

ČTK. Bilance násilí v Ulsteru, Rudé právo, 1972, 24. 7. 1972, 52-53(172), s. 1 a 5.

ČTK. Bouřlivý Belfast, Rudé právo, 1971, 19. 1. 1971, 51-52(15), s. 1

ČTK. Bouřlivý Belfast, Rudé právo, 1971, 19. 1. 1971, 51-52(15), s. 1.

ČTK. Britská vláda převzala moc v Ulsteru, Rudé právo, 1972, 25. 3. 1972, 52-53(72), s. 7.

ČTK. Britský ministr pro Severní Irsko, Rudé právo, 1972, 10. 4. 1972, 52-53(84), s. 5.

ČTK. Britský ministr pro Severní Irsko, Rudé právo, 1972, 16. 6. 1972, 52-53(140), s. 7.

ČTK. Další žoldnéři v Ulsteru, Rudé právo, 1972, 5. 2. 1972, 52-53(30), s. 7.

ČTK. Generálové usilují o vojenské řešení, Rudé právo, 1975, 15. 4. 1975, 55-56(88), s. 7.

ČTK. Jedenáct obětí v Ulsteru, Rudé právo, 1972, 22. 7. 1972, 52-53(171), s. 7.

ČTK. Již 776 obětí nepokoju v Ulsteru, Rudé právo, 1973, 18. 4. 1973, 53-54(92), s. 7.

ČTK. KS Irska odsuzuje tzv. plebiscit, Rudé právo, 1972, 30. 11. 1972, 52-53(283), s. 7.

ČTK. KS strana Irska k situaci v Ulsteru,, Rudé právo, 1972, 12. 4. 1972, 52-53(86), s. 6.

ČTK. Krvavý víkend v Belfastu, Rudé právo, 1975, 17. 6. 1975, 55-56(140), s. 7.

ČTK. Nepokoje v Ulsteru trvají, Rudé právo, 1972, 13. 10. 1972, 52-53(242), s. 7.

ČTK. Odvolání zákazu veřejných pochodů, Rudé právo, 1972, 29. 4. 1972, 52-53(101), s. 7.

ČTK. Ohrožené příměří, Rudé právo, 1975, 12. 7. 1975, 55-56(162), s. 7.

ČTK. Otřesná svědectví z Londonderry, Rudé právo, 1972, 1. 3. 1972, 52-53(51), s. 7.

ČTK. Ovzduší strachu v Ulsteru, Rudé právo, 1973, 2. 1. 1973, 53-54(1), s. 5.

ČTK. Před volbami v Ulsteru, Rudé právo, 1973, 26. 6. 1973, 53-54(150), s. 7.

ČTK. Severní Irsko na pokraji chaosu, Rudé právo, 1970, 30. 6. 1970, 50-51(153), s. 1 a 7

ČTK. Severoirská reakce hájí internace, Rudé právo, 1972, 12. 2. 1972, 52-53(36), s. 7.

ČTK. Sázka na bodáky, Rudé právo, 1974, 11. 4. 1974, 54-55(86), s. 7.

ČTK. Tajná jednání o Ulsteru, Rudé právo, 1972, 20. 7. 1972, 52-53(169), s. 7.

ČTK. Tři premiéři o Ulsteru, Rudé právo, 1971, 28. 9. 1971, 51-52(230), s. 7.

ČTK. Ulster na pokraji občanské války, Rudé právo, 1972, 15. 7. 1972, 52-53(165), s. 7.

ČTK. Ulster nadále pod britskou vládou, Rudé právo, 1973, 21. 3. 1973, 53-54(68), s.7.

ČTK. Uminěný Heath, Rudé právo, 1971, 27. 9. 1971, 51-52(229), s. 3.

ČTK. Unionističtí extrémisté usilují o změnu vlády, Rudé právo, 1970, 12. 8. 1970, 50-51(190), s. 7

ČTK. V Severním Irsku, Rudé právo, 1975, 29. 3. 1975, 55-56(75), s. 7.

ČTK. V Ulsteru panuje napětí, Rudé právo, 1972, 18. 7. 1972, 52-53(167), s. 7.

ČTK. Vlna protestů proti zvůli v Ulsteru; Počet obětí vzrostl na šestnáct, Rudé právo, 1972, 2. 2. 1972, 52-53(27), s. 7.

ČTK. Vojáci zůstanou v Ulsteru, Rudé právo, 1974, 4. 6. 1974, 54-55(130), s. 7.

ČTK. Vyhrocená situace v Severním Irsku, Rudé právo, 1975, 9. 9. 1975, 55-56(212), s. 7.

ČTK. Vyhrocení napětí v Ulsteru, Rudé právo, 1973, 20. 3. 1973, 53-54(67), s. 7.

ČTK. Wilsonův plán, Rudé právo, 1975, 12. 7. 1975, 55-56(162), s. 7.

ČTK. Zostření situace v Ulsteru, Rudé právo, 1972, 11. 7. 1972, 52-53(161), s. 1 a 7.

ČTK. Zástupci katolické menšiny, Rudé právo, 1974, 2. 1. 1974, 54-55(1), s. 5.

ČTK. Zátarasý na silnicích do Irska, Rudé právo, 1970, 18.8.1970, 50-51(195), s. 7.

KOVAŘÍK, Jan. Zející rána, Rudé právo, 1974, 13. 11. 1974, 54-55(268), s. 7.

KROPÁČ, Zdeněk. Země, o které se mluví; Severní Irsko, zvané Ulster. Rudé právo. 1971, 13. 10. 1971, 51-52(243), s. 6.

PORYBNÝ, Zdeněk. Cesta bez východiska, Rudé právo, 1972, 6. 7. 1972, 52-53(157), s. 7.

PORYBNÝ, Zdeněk. Letadlo do Belfastu, Rudé právo, 1972, 20. 10. 1972, 52-53(248), s. 6.

PORYBNÝ, Zdeněk. Návštěva Londonderry, Rudé právo, 1972, 27. 10. 1972, 52-53(254), s. 6.

PORYBNÝ, Zdeněk. Sázka na násilí, Rudé právo, 1973, 9. 2. 1973, 53-54(34), s. 7.

PORYBNÝ, Zdeněk. Úsilí o Demokracii, Rudé právo, 1972, 12. 10. 1972, 52-53(241), s. 6.

RAIS, M.. Plameny vzpoury na Ulsterem, Rudé právo, 1971, 26. 8. 1971, 51-52(202), s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Belfastská ghetta, Rudé právo, 1971 22. 9. 1971, 51-52(225), s. 6

ROVENSKÝ, Dušan. Dusné belfastské jaro. Rudé právo. 1970, 8. 4. 1970 ,50-51(82), s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Irský sud prachu. Rudé právo. 1970, 1. 7. 1970, 50-51(154), s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Komunisté na severu a jihu Irska sjednocení. Rudé právo. 1970, 16. 3. 1970, s. 3.

ROVENSKÝ, Dušan. Komunisté v čele boje za občanská práva, Rudé právo, 1974, 11. 1. 1974, 54-55(9), s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Konflikty v Ulsteru, Rudé právo, 1975, 27. 12. 1975, 55-56(304), s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Neklidné Irsko. Rudé právo. 1971, 11.2.1971, 51-52(35) s. 7.

ROVENSKÝ, Dušan. Příčiny krize v Ulsteru. Rudé právo. 1971, 2. 12. 1971, 51-52(285), s. 6.

- ROVENSKÝ, Dušan. Slepá ulička v Ulsteru, *Rudé právo*, 1975, 5. 2. 1975, 55-56(30), s. 7.
- ROVENSKÝ, Dušan. Vojenská operace Ulster, *Rudé právo*, 1971, 29. 9. 1971, 51-52(231), s. 6.
- VEJVODA, Oldřich, Nepokoje na pokračování, *Rudé právo*, 1974, 28. 11. 1974, 54-55(281), s. 7.
- ZAGAR, Bedřich. Irsko se loučí se svými syny, *Rudé právo*, 1972, 3. 2. 1972, 52-53(28), s. 1 a 7.
- ZAGAR, Bedřich. Heathova špatná diagnóza, *Rudé právo*, 1972, 5. 4, 1972, 52-53(80), s. 7.
- ZAGAR, Bedřich. Stín Londonderry nad Británií, *Rudé právo*, 1972, 2. 2. 1972, 52-53(27), s. 1 a 7.
- Za rubežom, Ulster: věznice místo bytů, *Rudé právo*, 1975, 11. 1. 1975, 55-56(9), s. 6.

Ostatní články:

- BRANTLINGER, Patrick. The Famine. *Victorian Literature and Culture*, 2004, 32(1), s. 193–207.
- SULZBERGER, C. L. Karl Marx and the Irish. *The New York Times*. 1971, 1. 12. 1971, s. 47
- MURPHY, Richard. Walter Long and the Making of the Government of Ireland Act, 1919–20. *Irish Historical Studies*, vol. 25, no. 97, 1986, s. 86
- MCGLADDERY, Gary. Perceptions of “Siege Mentality”: Northern Irish Protestants and White South Africans in the New Political Dispensation. 2002, *Irish Studies in International Affairs*, 13(1), s. 87–103.
- ENGELHART, Katie. Rule Britannia: Empire on Trial. *World Policy Journal*. 2012, 29(4), 94-105.

Kvalifikační práce:

- DOLÍNKOVÁ, Kateřina. Příčiny a důsledky rozdělení Irského ostrova.

Knihy:

BEW, Paul a Gordon GILLESPIE. *Northern Ireland: a chronology of the troubles 1968-1999*. Lanham: Scarecrow, 1999, XXI, 471 s. ISBN 0-8108-3735-8.

COOGAN, Tim Pat. *The Troubles*. London: Hutchinson, 1995, 95 s. ISBN 978-0091791469.

FARRELL, Michael. *Northern Ireland: the orange state*. London: Pluto Press, 1980, ix, 406. ISBN 0-86104-300-6.

HARGIE, Owen a David DICKSON. *Researching the Troubles: social science perspectives on the Northern Ireland conflict*. Edinburgh: Mainstream Publishing, 2003, 349 s. ISBN 1-84018-841-3.

HENNESSEY, Thomas. *A history of Northern Ireland: [1920-1996]*. New York: St. Martin's Press, 1999, xiv, 347. ISBN 0-312-22752-3.

HOLLAND, Jack. *Too long a sacrifice: life and death in Northern Ireland since 1969*. New York: Dodd, Mead & Company, 1981, xvi, 217. ISBN 0-396-07934-2.

NELSON, Sarah. *Ulster's Uncertain Defenders: Protestant Political, Paramilitary, and Community Groups, and the Northern Ireland Conflict*. Syracuse: Syracuse University Press, 1984, 219 s. ISBN 978-0815623168.

NOHLEN, Dieter a Philip STÖVER. *Elections in Europe: A Data Handbook*. Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co., 2010, 2070 s. ISBN 9783832956097.

RYDER, Chris. *The Ulster Defence Regiment: An instrument of peace?*. Methuen: Methuen Publishing, 1991, 256 s. ISBN 978-0413648006.

STRMISKA, Maxmilián. *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998, 201 s. ISBN 80-85959-32-1.

WALKER, Brian Mercer. *Parliamentary election results in Ireland, 1801-1922*. Dublin: Royal Irish Academy, 1978, 456 s. ISBN 9780901714121.

Internetové zdroje:

BRADFORD, Robert, *Northern Ireland*, House of Commons, 4. 4. 1974, sloupek 1497, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1974/apr/04/northern-ireland-1#S5CV0871P0_19740404_HOC_271

BROCKWAY, Fenner. NORTHERN IRELAND CONSTITUTIONAL PROPOSALS, House of Commons, 28. 3. 1973, sloupek 1121, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://api.parliament.uk/historic-hansard/lords/1973/mar/28/northern-ireland-constitutional-proposals-1>

HOGG, Quintin. NORTHERN IRELAND CONSTITUTIONAL PROPOSALS, House of Commons, 28. 3. 1973, sloupek 1176, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://api.parliament.uk/historic-hansard/lords/1973/mar/28/northern-ireland-constitutional-proposals-1>

JOHNSTON, Wesley. Statistical breakdown of deaths in the 'Troubles', dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

https://www.wesleyjohnston.com/users/ireland/past/troubles/troubles_stats.html#community

MCCUSKER, Harold. ARMY, House of Commons, 17. 6. 1975, sloupek 1290, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1975/jun/17/army>

MCKENNA, Fionnuala. Massacre at Derry, by Civil Rights Movement, CAIN: Conflict Archive on the Internet, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://cain.ulster.ac.uk/events/bsunday/mad1.htm>

MCKENNA, Fionnuala. Report of a Committee to consider, in the context of civil liberties and human rights, measures to deal with terrorism in Northern Ireland, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://cain.ulster.ac.uk/hmsog/gardiner.htm#6>

MELAUGH, Martin, A Chronology of the Conflict 1972, *CAIN: Conflict Archive on the Internet*, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch72.htm>

MELAUGH, Martin. Internment - Summary of Main Events, CAIN: Conflict Archive on the Internet, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://cain.ulster.ac.uk/events/intern/sum.htm>

REES, Merlyn. NORTHERN IRELAND, House of Commons, 4. 4. 1974, sloupek 1511, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1974/apr/04/northern-ireland-1#S5CV0871P0_19740404_HOC_271

REES, Merlyn. NORTHERN IRELAND, House of Commons, 10. 7. 1975, sloupek 746, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1975/jul/10/northern-ireland#S5CV0895P0_19750710_HOC_227

REES, Merlyn. Prison Building, House of Commons, 18. 11. 1974, sloupek 331W, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

https://api.parliament.uk/historic-hansard/written-answers/1974/nov/18/prison-building#S5CV0881P0_19741118_CWA_229

SUTTON, Malcolm, An index of Deaths from the Conflict in Ireland 1972, CAIN: Conflict Archive on the Internet, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

<https://cain.ulster.ac.uk/sutton/chron/1972.html>

WILSON, Harold. ATTACK ON INFLATION, House of Commons, 11. 7. 1975, sloupek 902, dostupné online ke dni 14. 8. 2023 z adresy:

https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1975/jul/11/attack-on-inflation#S5CV0895P0_19750711_HOC_20